

[Socialministeren.]

da udbetalingen begynder. Det er derfor foreslået, at der i 1974-75 skal fremsættes forslag til lov om en gradvis gennemførelse af tillægspension fra 1976. I den kommende lov tænkes tillægspensionen endeligt udformet, og der vil da også kunne tages hensyn til overvejelser i socialreformkommissionen.

Med disse ord skal jeg tillade mig at anbefale forslaget til tingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om distriktsjordemødre.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 90) findes i tidenden sp. 3126).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om udførsel af mælkekonserves m. m.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 102) findes i tidenden sp. 2948).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i byggelev for købstæderne og landet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 62) findes i tidenden sp. 2459, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 319).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Juul-Madsen: Det af ministeren fremsatte lovforslag er tiltrådt af udvalget, men der er senere bebudet et ændringsforslag af ministeren, hvorfor jeg skal anmode om, at lovforslaget kommer til fornyet behandling i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Nationalbank [af Poul Dam m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 96) findes i tillæg A. sp. 1831, fremsættelsen i tidenden sp. 2378).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 5-14 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om midlertidige ændringer af lovgivningen om banker og sparekasser [af Poul Dam m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 97) findes i tillæg A. sp. 1839, fremsættelsen i tidenden sp. 2378).

Første behandling af forslag til lov om udstedelse af værdifaste statsobligationer [af Poul Dam m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 98) findes i tillæg A. sp. 1835, fremsættelsen i tidenden sp. 2378).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om anbringelse af midlerne i visse selskaber m. m. [af Poul Dam m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXIV) findes i tillæg A. sp. 2187, fremsættelsen i tidenden sp. 2656).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af Danske Erhvervs Investeringsfond [af Poul Dam m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXV) findes i tillæg A. sp. 2189, fremsættelsen i tidenden sp. 2656).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om statslig kvalitetskontrol af industrieksport [af Poul Dam m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXVI) findes i tillæg A. sp. 2191, fremsættelsen i tidenden sp. 2656).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om en finansieringsfond for boligbyggeri [af Ømann m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXVII) findes i tillæg A. sp. 2289, fremsættelsen i tidenden sp. 2822).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til fremme af byggeriet [af Ømann m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXVIII) findes i tillæg A. sp. 2293, fremsættelsen i tidenden sp. 2822).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om en pensionsreform [af Ømann m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXIX) findes i tillæg A. sp. 2297, fremsættelsen i tidenden sp. 2822).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til imødegåelse af spekulationsbetonede dispositioner vedrørende fast ejendom [af Poul Dam m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXX) findes i tillæg A. sp. 2299, fremsættelsen i tidenden sp. 2822).

beslutning om kommunernes adgang til lån
Første behandling af forslag til folketingsfinansiering [af Poul Dam m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXXI) findes i tillæg A. sp. 2303, fremsættelsen i tidenden sp. 2823).

Forslagene sattes til forhandling.

Økonomiministeren (*Nyboe Andersen*):

Under folketingets debat i forbindelse med første behandling af finanslovsforslaget i december gav jeg udtryk for beklagelse over, at det fra oppositionens side havde været småt med alternative forslag til det oplæg i form af en række økonomiske reformforslag, som jeg på regeringens vegne forelagde her i tinget den 9. december i fjor. Jeg kan på den baggrund kun anerkende det initiativ, der ligger bag de af socialistisk folkeparti i løbet af januar fremsatte 3 lovforslag og 8 forslag til folketingsbeslutning, som vi i dag har til behandling.

Hr. Poul Dam har i forbindelse med forelæggelsen af forslagene fra socialistisk folkeparti udtalt, at SF med disse forslag har ønsket at yde et bidrag til debatten om ligevægten i samfundsøkonomien, og at sigtet med forslagene er at finde veje til at komme bort fra en rykvis stop-go politik. For så vidt er udgangspunktet for de foreliggende forslag altså det samme som for de forslag, regeringen fremsatte i december, nemlig at søge at opnå en styrkelse af de langsigtede, ligevægtsbevarende kræfter i økonomien, så der kommer til at hvile en noget mindre byrde på den egentlige konjunkturpolitik. Jeg tror, det vil være af stor værdi, hvis vi under den videre behandling af forslagene om strukturændringer i lovgivningen vedrørende kapitalmarkedet kan opretholde enighed om dette grundsynspunkt.

Kommet så langt må jeg på den anden side erkende, at vejene mellem regeringen og socialistisk folkeparti hurtigt skilles, når man foretager en bedømmelse af indholdet af de foreliggende forslag. Hr. Poul Dam antører i sin tale ved fremsættelsen af de tre lovforslag, at man fra socialistisk folkepartis side ved udarbejdelsen af forslagene har lagt vægt på at udarbejde et smidigt system for den økonomiske styring, og for-

[Økonomiministeren.]

slagsstillerne forudser, at en gennemførelse af forslagene vil sikre en hurtigt korrigerende reaktion på tendenser til økonomisk uligevægt.

Et gennemgående træk i forslagene er, at denne målsætning navnlig skal opnås ved at skabe nye centraliserede institutioner og ved restriktioner, der giver øgede muligheder for central kontrol med udviklingen i samfundsøkonomien. Hertil vil jeg først sige, at øget central kontrol ikke nødvendigvis giver mere stabilitet. Det hænger bl. a. sammen med, at der ikke blot kræves kontrolinstrumenter, men også evne og vilje til at bruge dem dygtigt. Medmindre kontrollen er meget vidtgående, så den f. eks. i lande med vores økonomiske opbygning også omfatter udenrigshandelen, vil der uundgåeligt komme påvirkninger udefra, som vanskeliggør styringen af økonomien. Hvis vi f. eks. i den nuværende situation, som oppositionen ønsker det, skulle slække på finanspolitikken, uden at der er valutarisk grundlag for det, skulle en kontrol så bruges til at dæmpe de erhvervs-mæssige investeringer eller det øvrige byggeri, eller ville man melde Danmark ud af det internationale handelspolitiske samarbejde og gennemføre en drastisk importregulering? Kontrol alene gør det ikke; målsætningskonflikterne i den økonomiske politik består fortsat, og løsningen af dem er lige ubehagelig, enten det sker gennem kontrol eller på anden vis.

Et andet hovedsynspunkt er konflikten mellem kontrol og økonomisk vækst, for selv hvis man accepterede tanken om den centraliserede kontrol som et egnet middel til stabilisering, står der tilbage, at den centraliserede kontrol med de store dele af økonomien måske nok kan give et jævner forløb, men samtidig risikerer at give ringere økonomisk vækst. Det ligger til en vis grad indbygget i selve det bureaukratiske system, som kontrollen er. Det ligger i vanskelighederne ved at sætte offentlige myndigheder til at skønne over, om en investering er fornuftig eller ej. Det beror på alle de kendte vanskeligheder ved at få offentlige myndigheder til at nægte kredit eller gennemtvinge en vidtgående rationalisering af virksomheder, der går dårligt, og sådan kan man blive ved.

Jeg siger ikke det for at fremhæve, at vort nuværende system er uden lyde, selv ikke hvis det reformeredes som foreslået af regeringen, men det rummer i hvert fald ikke en centralisering af investeringsbeslutningerne, som forekommer mig rent ud at være selvmorderisk, hvis udgangspunktet for vores politik skal være den høje levestandard og hurtige økonomiske vækst, som vi nu engang kun kan opnå ved en meget udadvendt og konkurrencepræget økonomi.

Jeg kan ikke se rettere, end at de fleste af de tanker om øget offentlig indsats, som socialistisk folkeparti i øvrigt står for, ville blive vanskeligere at realisere, hvis vi tilsidesatte dette grundsyn. Det er nemt at kritisere mange træk i konkurrencesamfundet, men det er vigtigt at gøre sig klart, at prisen for en ændring kan være en langsommere forbedring af den materielle levelfod, og det er jo meget langt fra at være de synspunkter, som er kommet frem i den sidste tids utilfredshed.

Jeg skal i øvrigt, ligesom hr. Poul Dam gjorde det i sit indlæg her i salen den 13. januar, søge at glæde folkettinget ved ikke at komme ind på enkelthederne i de foreliggende forslag. Jeg formoder, at de vil indgå i drøftelserne i det udvalg, der skal behandle regeringsforslagene af 9. december 1969; jeg skal indskrænke mig til på regeringens vegne at fremsætte nogle hovedsynspunkter vedrørende de enkelte forslag.

Med relativt begrænsede ændringer har lov om Danmarks Nationalbank været gældende siden 1936. Loven har i vidt omfang karakter af en rammelov, og jeg tror, at det har været en fordel, at man har haft en forholdsvist rummelig lovgivning på dette område. Jeg er enig med forslagsstillerne i, at behovet for at koordinere finans- og pengepolitikken har været voksende, men der har inden for de rammer, der er afstukket i Nationalbankloven, været gode muligheder for at sikre en sådan koordinering af de to centrale dele af den økonomiske politik. Det har bl. a. fundet udtryk i den efterhånden stærkt udbyggede kontakt, som de skiftende regeringer har haft med Nationalbankens ledelse, men der har jo også her i tinget været rig lejlighed til at debattere pengepolitikken, så sandt som folketingets beslutninger om finanspolitik og boligpolitik osv. i høj grad har været bestemmende for

[Økonomiministeren.]

de pengepolitiske muligheder, Nationalbanken har haft. Jeg tror i øvrigt, at hensynet til det ønskelige i at have smidige midler til rådighed i den økonomiske politik, f. eks. til at imødegå pludseligt opståede krisesituationer — et hensyn, som der generelt er peget på fra socialistisk folkepartis side — afgjort taler imod at ændre den status, som Nationalbanken har ifølge loven af 1936, og regeringen finder derfor ikke, at der er behov for at foretage en ændring af Nationalbankloven.

Forslaget om at skærpe den centrale kontrol med bankers og sparekassers långivning og rentefastsættelse har, ligesom i øvrigt flere af de andre forslag, karakter af en meget vag og vidtrækkende bemyndigelseslov, som jeg selv i en meget ekstraordinær situation ville være meget betænkelig ved. Derudover må jeg sige, at den tvivl om betimeligheden af detaljeret statskontrol med kreditgivningen, som jeg allerede har været inde på, bl. a. sigtede på dette forslag.

Disse generelle betænkeligheder gælder også forslagene om anbringelsen af forsikringsselskabers og pensionskassers midler og etablering af en erhvervsinvesteringsfond. Om det første af disse forslag må jeg sige, at disse institutioner jo i forvejen placerer den overvejende del af deres midler i obligationer, så det er vanskeligt at se noget behov for at ændre de nuværende placeringsbestemmelser.

Bag forslaget om etablering af en særlig erhvervsinvesteringsfond synes man at ane en modvilje mod, at udenlandsk kapital placeres i danske virksomheder. En sådan indstilling harmonerer ikke særlig godt med de igangværende bestræbelser på at indpasse dansk økonomi i en større sammenhæng, nordisk eller europæisk. Desuden anser jeg det for tvivlsomt, om man kan sige, at mangel på kapital i de senere år har virket som en væsentlig hæmsko for udbygningen af erhvervslivet. Der vil naturligvis altid i en markedsøkonomi være virksomheder, hvis driftsresultater er mindre tilfreds-

stillende, og som derfor har finansieringsproblemer, men det er ikke givet, at hjælpeaktioner fra en offentlig investeringsfond over for sådanne virksomheder vil være rigtigere og fordelagtigere ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt. I det hele taget gælder det, at man her i udpræget grad står over for en opgave, som næppe på hensigtsmæssig måde kan forestås af en offentlig institution. Skal der komme holdbare resultater ud af en sådan investeringsvirksomhed, er det vigtigt, at den ledes ud fra forretningsmæssige principper. Regeringen vil derfor finde det hensigtsmæssigt, at man koncentrerer sig om mulighederne for at udvide den aktivitet, der på dette område udøves af de bestående institutioner.

Jeg ved ikke, om den frivillige kvalitetskontrol, der også er fremsat forslag om, tænkes at have forbindelse med investeringsfonden, at lånene fra denne fond kunne hjælpe frivilligheden lidt på vej, men under alle omstændigheder må man i spørgsmålet om en sådan kvalitetskontrol være opmærksom på, at det meget store vareudvalg, vi har i eksporten, komplicerer problemstillingen stærkt. Efter regeringens opfattelse er det derfor mest hensigtsmæssigt, at initiativet til en eventuel udvidelse af kvalitetskontrollen med eksportvarer udgår fra de enkelte brancher. I det omfang eksportvirksomhederne anser det for hensigtsmæssigt at indføre eller skærpe en centraliseret kvalitetskontrol, er jeg sikker på, at de kompetente myndigheder inden for erhvervsministerierne ligesom hidtil vil være villige til at deltage i overvejelser om tilrettelæggelsen af sådanne ordninger.

Mange af de synspunkter, der kan anlægges på kontrollen af kreditgivning til erhvervene, kan ikke uden videre anvendes, når det drejer sig om kommunernes låntagning, og regeringen har derfor også i sine kreditpolitiske forslag medtaget foranstaltninger specielt på dette område. De grundsynspunkter vedrørende kommunernes låntagning, som kommer frem i det af SF fremsatte forslag, har mange fælles træk

[Økonomiministeren.]

med de tanker, regeringen har gjort sig med hensyn til at fastlægge generelle retningslinjer for den virksomhed, de nye tilsynsråd fra 1. april skal udøve. Det nærmere indhold af disse retningslinjer er i øjeblikket ved at blive udformet af et embedsmandsudvalg. Det ville unægtelig være tilfredsstillende, om en sådan enighed om synspunkterne kunne medvirke til at standse den billigste del af debatten om kommunernes låntagning. Men også på det felt er det regeringens opfattelse, at socialistisk folkepartis forslag går videre, end det er ønskeligt og hensigtsmæssigt, når man nemlig foreslår en statslig kontrol baseret på lovgivning. Det ville være i strid med de ønsker og tanker, der ligger bag kommunalreformen, nemlig at udvikle bæredygtige og selvstændige kommuner, som ikke skal være underkastet en statslig detailkontrol.

Forslagene vedrørende byggeri og handel med fast ejendom falder i flere grupper. Med udgangspunkt i bl. a. byggerapporten stilles en række forslag om byggeriets rationalisering. Regeringen overvejer i øjeblikket byggerapportens forslag og vil redegøre for sine synspunkter under den forestående drøftelse heraf i folketingsudvalget. Jeg skal i øvrigt kun sige om det, at også her er de fremsatte SF-forslag præget af en tyrketro på, at bare staten inddrages i disse bestræbelser, så bliver alting godt. Regeringen har ikke til hensigt at nærme sig problemerne med den samme troens styrke. Også her gælder det altså, at meningsforskellen måske er ringe, når det drejer sig om målsætningen, men den er stor i spørgsmålet om midlerne.

Det gælder vel endnu mere de forslag, der er fremsat om handel med og prioritering af fast ejendom. Regeringen føler, at der ved de jordlove osv., der blev gennemført i fjor, og ved de forslag om begrænsninger i låntagningen, der nu er fremsat, er taget værdifulde skridt i retning af at fremme en hensigtsmæssig anvendelse af jorden og en dæmpning af spekulationsgevinsterne. Det foreliggende forslag forkaster ikke blot enhver tendens til decentralisering af den fysiske planlægning, som kommunalreformen måtte muliggøre, men forslagene repræsenterer det mest vidtgående indgreb i ejendomsretten, der er fremlagt på dette

område i nyere tid. Salgsforbud, prioriteringsforbud og maksimalpriser på fast ejendom er jo udtryk for en umyndiggørelse af den enkelte borger, der vil virke lammende, tror jeg, på privat initiativ inden for byggesektoren.

Så er der forslagene om en finansieringsfond for boligbyggeri og om udstedelse af værdifaste statsobligationer. Jeg vil ikke afvise, at der kan være brug for at drøfte veje til at sikre en eller anden automatisk regulering af huslejen under en udvikling, hvor indkomsterne vokser og omkostningerne for nyt byggeri stiger, så man modvirker en stadig tendens til, at der opstår et misforhold mellem et nyt og et gammelt huslejeniveau, men jeg er meget skeptisk over for anvendelsen af værdifaste obligationer til dette formål og meget skeptisk over for udstedelsen af dem i et så gigantisk format, som her er foreslået. Jeg tror, det er svært at bedømme den fremtidige pris- og renteutvikling og dermed også vanskeligt at vurdere, om man gennem indeksregulerede obligationer kan opnå den lave pålydende rente, som forslaget forudsætter. Sker dette ikke, bliver resultatet en omfattende statsstøtte for at holde en kunstigt lav rente. Det er også svært at forestille sig, hvordan en så gennemgribende omkalfatring af det danske kapitalmarked vil kunne forløbe uden at medføre stærke forstyrrelser i finansieringsforholdene som helhed.

I øvrigt står en udbygning af systemet med indeksregulering ikke just for mig som det, der er mest brug for. Hellere end at bekæmpe inflationens følgesygdomme må vi samle kræfterne om at fjerne ondet selv; og det gælder så meget stærkere i den nuværende situation, hvor vi står over for en tilpasning af dansk økonomi til et større nordisk og større europæisk marked, hvor kravene til dansk konkurrenceevne uundgåeligt skærpes.

Denne integrationsproces, som allerede er i fuld gang, har også en mere direkte betydning for spørgsmålet om værdifaste papirer, idet en massiv anvendelse af sådanne obligationer ville betyde, at det danske kapitalmarkeds opbygning fjernes stærkt fra det sædvanlige mønster i de vestlige industrilande, herunder også det øvrige Norden. Jeg kan i den forbindelse minde om, at man

[Økonomiministeren.]

i Finland, hvor man tidligere i vid udstrækning anvendte indeksregulering af pengefordringer, for 2 år siden besluttede at afvikle disse ordninger. Det vil derfor ikke mindst i den nuværende situation være betænkeligt og mærkeligt, om Danmark ene af alle europæiske lande skulle stille mod et kapitalmarked, der var stærkt præget af denne lånetype.

Endelig skal jeg omtale det forslag til folketingsbeslutning om en pensionsreform, som indgår i SFs forslag. Jeg kan her henviser til det lovforslag om en social pensionsfond, som socialministeren i dag skriftligt har fremsat her i folketinget, og som indeholder regeringens planer om etablering af en tillægspensionsordning. Der vil altså i nær fremtid blive lejlighed til at drøfte den videre udbygning af det sociale pensionssystem her i tinget, og jeg skal i dag indskrænke mig til at påpege, at selv om der er enkelte fælles træk mellem regeringens forslag og SFs forslag til en pensionsreform, så er det også på det område åbenbart, at SF sigter mod en centraliseret ordning, der efter forslaget på længere sigt skal erstatte alle andre eksisterende pensionsordninger. Regeringen sigter derimod mod en ordning, der — samtidig med at være en overbygning af den almindelige folkepension — kan bestå ved siden af andre eksisterende ordninger.

Jeg går som sagt ud fra, at de mange forslag vil indgå i den videre drøftelse af disse problemer her i tinget, og har derfor i mine kommentarer ladet mange af de spørgsmål ligge, som måtte melde sig ved gennemgangen af forslagene enkeltvis. Jeg tror, at også disse mange uomtalte problemer ville have underbygget den skepsis, som jeg føler over for de grundlæggende synspunkter bag dette lovgivningsinitiativ, men debatten kan være nyttig, fordi den kan bidrage til at belyse de problemer, man ville komme til at stå over for, såfremt man ville følge forslagsstillernes tanker om et gennemdirigeret samfund.

Formanden: Før jeg giver ordet til første ordfører, skal jeg meddele, at taletiden er fastsat til en halv time generelt for hvert af partierne i ordførerrækken, og jeg regner med, at ordførerne selv fordeler taletiden imellem sig.

Helge Nielsen: De forslag, der skal til behandling her i dag, udgør et kompleks, der sammenlagt skulle være et alternativ til regeringens økonomiske politik. Det er altid lidt drabeligt at få så mange forslag præsenteret samlet. Vi har da også fra socialdemokratiets side valgt en anden fremgangsmåde, idet vi, efterhånden som problemerne er opstået, har fremsat vore alternative forslag til løsning af disse problemer.

Forslagene fra SF ligger meget tæt op ad de forslag, vi fra socialdemokratiets side tidligere har fremsat, og vi kan derfor i store træk tilslutte os hovedtanken, der ligger bag forslagene. Vi har fra vort partis side valgt at dele denne debat på flere ordførere, og jeg skal her nøjes med at beskæftige mig med de to forslag, der omhandler forslag til finansieringsfond for boligbyggeriet og forslag til foranstaltninger til fremme af byggeriet.

SFs forslag om finansieringsfond for boligbyggeri har, så vidt jeg har forstået det, den hensigt, at udlåne midler til sociale selskaber og selvejende institutioner til en rente, der i begyndelsen er 6 pct., og som senere forhøjes efter pristallet. På samme måde skal afdragene pristalsreguleres, så man i kroner og øre kommer til at betale mere, end man har lånt. Vi har fra socialdemokratiets side tidligere fremsat vort forslag om en udvidelse af det rentesikrede byggeri fra 13.000 op til 18.000 lejligheder årligt til en fast rente på 6½ pct. Vi har endvidere under boligdebatten fremsat den tanke, at vi er villige til at overveje en fast rente for hele byggeriet. Vort forslag om boligfond og vort forslag om fondsannelser må også med ind i debatten her. Begge disse forslag har jo som målsætning at sikre et stabilt renteniveau for hovedparten af udlejningsbyggeriet. Det er min opfattelse, at det af socialdemokratiet fremsatte forslag på længere sigt vil være det bedste. SFs forslag vil på længere sigt blive betydelig dyrere for lejerne, idet man foreslår både renten og afdragene forhøjet efter pristallet. Vi mener altså, at rentesikringen er den bedste måde at sikre byggeriet på, men vi er naturligvis parat til at drøfte andre metoder, hvis de giver lige så gode resultater.

Om det andet forslag, om foranstaltninger til fremme af byggeriet, har jeg ikke mange bemærkninger. Forslaget afviger ikke me-

[Helge Nielsen.]

get fra det, der blev vedtaget på socialdemokratiets kongres i juni 1969, og som man kan læse i vort arbejdsprogram, Det nye Samfund, 1970ernes politik.

SFs forslag går ind på mange af de ting, som blev behandlet i den såkaldte B&W-rapport for byggeriet, også nogle af de ting, som desværre ikke har været så meget fremme i debatten. Pressen har især interesseret sig for de organisationsmæssige hindringer for byggeriets rationalisering og billiggørelse. Denne problematik optager også SF, og man har i forslaget et afsnit, stk. 7, der siger, at mesterorganisationer og fagbevægelse skal afskaffe organisationsmæssige hindringer for byggeriets rationalisering og billiggørelse. Jeg vil da gerne her spørge SFs ordfører om, hvad der ligger i dette punkt. Jeg vil gerne have det uddybet og have at vide, hvor det er, forslagsstillerne tænker sig der skal sættes ind. Er det lovgivningen, der skal ændre de organisationsmæssige, de strukturmæssige problemer, der er i byggeriet?

Med disse korte bemærkninger kan jeg på mit partis vegne give tilslutning til en positiv behandling af forslagene i realkreditudvalget.

Bundvad: Jeg vil gerne sige lidt om forslaget om en pensionsreform.

Jeg vil henlede opmærksomheden på, at tanken om at gennemføre en pensionsreform efter gennemførelse af den fulde folkepension nu pr. 1. april jo slet ikke er ny. Allerede i 1964 nedsatte den daværende socialdemokratisk-radikale regering en kommission om spørgsmålet, og i oktober 1967 kunne jeg på den socialdemokratiske regerings vegne her i salen forelægge en skitse til en pensionsreform efter svensk og norsk mønster. Desværre mødte skitsen så megen modstand, at den ikke kunne gennemføres som forslag, men vi gav ikke op, for vi mente og mener stadig, at de sociale pensioner er utilstrækkelige. Derfor fremsatte socialdemokratiet — og nu fra oppositionsbænken — i november 1968 og igen i oktober 1969 forslag til en pensionsreform noget ændret i forhold til tidligere for at opnå tilslutning.

Sigtet med dette forslag er, at der over en 8 års periode indføres en værdisikret til-

lægspension, der vil bringe den samlede pension op på ca. 60 pct. af den typiske indkomst. Finansieringen skal ske ved forhøjelse af pensionsbidraget og i øvrigt baseres på fondsdannelse. Næste skridt vil så blive den indtægtsbestemte pension. Dette forslag, som vi altså har fremsat to gange, ligger i det sociale udvalg.

SFs forslag, som jeg nu taler om, ligner på en række punkter vort forslag, og dem kan jeg altså nikke genkendende til. På andre punkter er der afvigelser. SF lægger stor vægt på en hurtig fondsdannelse. Jeg må så spørge: hvornår skal pensionisterne have forbedringer, og hvor meget eller hvor lidt, hvis man hurtigt vil have oprettet fonds? SFs forslag taler om alderspensionisterne; jeg må spørge: hvor er invalidepensionisterne og enkepensionisterne blevet af, skal de være uden for ordningen? Der tales om at overflødiggøre andre pensionsordninger, f. eks. er nævnt ATP, der skal indordnes i en fælles ordning. Jeg gad vide, om man virkelig har tænkt sig, at en ordning, hvortil arbejdsgiverne yder væsentlige bidrag, skal afløses af en ordning, som er skattefinansieret, altså til særlig glæde for arbejdsgiverne. Jeg vil hellere gå den modsatte vej, således som man har gjort det i Sverige og Norge.

Vi kan altså genkende visse af det foreliggende forslags tanker fra vort eget forslag, og dem kan vi støtte, men vi vil i det kommende udvalg se kritisk på andre dele af forslaget.

Kampmann: Socialdemokratiet kan være enig i hovedsigtet i SFs to forslag vedrørende dels spekulationsbetonede dispositioner omkring fast ejendom, dels kommunernes adgang til lånefinansiering. Det følger allerede af, at socialdemokratiet på et tidligere tidspunkt har fremsat forslag med det samme hovedsigte, uden at de foreslåede midler dog har været ganske de samme.

Forslaget til imødegåelse af spekulation i fast ejendom samler sig om tre hovedgrupper. For det første et forsøg på at hindre, at arealer omsættes uden at være bygge modne, for det andet et forsøg på at begrænse adgangen til optagelse af tillægslån og for det tredje fastlæggelse af maksimalpris på fast ejendom. Forslaget forekommer på alle disse tre punkter at være endog be-

[Kampmann.]

tydelig kortsigtet. Socialdemokratiet har tidligere peget på, at den rigtige langsigtede løsning må være at øge kommunernes adgang til at købe jord for på den måde at sikre en kommunal medbestemmelse med hensyn til prisdannelsen på jord og anvendelsen af jord. I de tilælde, hvor kommunerne ikke råder over tilstrækkelige midler hertil, vil problemet kun kunne løses ved en stærk udvidelse af statens bolig- og byggefond, som blev oprettet under den socialdemokratiske regering i 1967.

Også spørgsmålet om tillægsbelåning af fast ejendom har socialdemokratiet søgt at løse; det skete bl. a. ved indførelsen af obligationsrationeringen, hvorved adgangen til at optage tillægslån blev stærkt begrænset. Hele det spørgsmål løses vel egentlig også bedst ud fra en samlet vurdering af den til rådighed stående kapital i Danmark. Man kan ikke overse, at anvendelsesområderne for kapital fungerer som en slags forbundne kar. Indfører man særlige restriktioner på ét område, vil kapitalbehovet blive dækket på andre måder, f. eks. over det grå eller sorte pengemarked, og det kan næppe være tilsligtet.

Det har været med henblik på at anlægge en sådan helhedsvurdering af kapitaltilgangen og kapitalbehovet, at socialdemokratiet har foreslået at oprette enten en statslig investeringsbank eller et kapitalmarkedsråd, som skulle foretage den fornødne koordinering.

Forslaget om maksimalpris på fast ejendom kan, uanset for hvor kort en periode der er tale om, næppe være særlig godt gennemtænkt. Uanset om man kan lide det eller ej, gælder der en markedsprisdannelse for jord; vi har erkendt den problemstilling og ønsket, at kommunerne går stærkere ind i denne markedsprisdannelse, men udgangspunktet må vel erkendes. Hvis man fastlægger en maksimalprisordning for et eller andet gode — i dette tilfælde jord — har man overhovedet ingen sikkerhed for, at salgsprisen bliver lig med maksimalprisen. Hvis der mellem køber og sælger kan blive enighed om en højere pris end maksimalprisen, vil denne højere pris blive betalt, måske ikke over bordet, men så under bordet, og så er man lige vidt.

Det blev sidste gang i betænkningen om inflationens årsager påvist, at der fra spekulation i fast ejendom udgik endog særdeles stærke inflationspåvirkninger. Hovedsigtet må derfor være at begrænse inflationsudviklingen ved spekulation i fast ejendom. Dette kan som nævnt ske ved, at man på udbudssiden placerer kommunerne noget stærkere og på efterspørgselsiden forsøger at begrænse spekulationsgevinsterne, gerne ved en progressiv beskatning af disse gevinster.

Der synes dog at være opstået et særligt problem omkring frigørelsesafgiften for de arealer, som kommunerne ejer. Det kan ikke være meningen at straffe de kommuner, som har været aktive jordopkøbere, og derfor bør man måske overveje, i hvilket omfang bestemmelsen om frigørelsesafgiften skal gælde, hvor kommunerne har erhvervet landbrugsarealer med henblik på senere inddragelse i byzonerne.

Herved har jeg givet udtryk for socialdemokratiets mere langsigtede principielle opfattelse. Der er ingen grund til at tro, at man med SF's forslag hurtigere skulle nå frem til at stoppe realiseringen af de papirgevinster, der stammer fra fast ejendom.

Det andet forslag, som jeg skal omtale, indeholder en opfordring til regeringen om at fremsætte et lovforslag vedrørende kommunernes adgang til lånemarkedet, således at udviklingskommunerne i højere grad bliver i stand til at finansiere deres ekstraordinære investeringsbehov, som igen kan føres tilbage til en voksende befolkningskrav på institutioner, skoler, byggeomdning osv. Også på dette område har socialdemokratiet i foråret 1969 som led i behandlingen af regeringens byrdefordelingsforslag fremlagt sine synspunkter. Socialdemokratiet foreslog oprettelse af en særlig lånefond til finansiering af vækstkommunernes store investeringsbehov, og forslaget var del i et større forslag om udligning af de økonomiske forhold imellem kommunerne.

Når synspunkterne blev fremlagt allerede i foråret 1969, var det i håb om at kunne undgå regeringens forslag til en byrdefordeling, som jo i dag har vist sig at pålægge udviklingskommunerne ekstraordinært store byrder, og som ikke har medført den

[Kampmann.]

udligning mellem kommunerne, som regeringen vel egentlig havde til hensigt at indføre.

Uanset at det var et vigtigt tidspunkt, nemlig foråret 1969, at fremsætte forslagene på, tog regeringen overhovedet ikke hensyn til vore forslag, men tromlede som bekendt sin egen opfattelse af en byrdefordeling igennem. Det er lidt vanskeligt for os at se, hvorfor regeringen ca. et år senere skulle tage større hensyn til SF's forslag, som har samme hovedsigte som socialdemokratiets, men ethvert forsøg på at ændre regeringens opfattelse må jo hilses med glæde.

Hvis regeringen på dette område mod forventning skulle være til at få i tale, vil socialdemokratiet medvirke til en lovgivning, som sikrer de nye byområder, hvor den yngre og den børnerige del af befolkningen skal placeres, og sikrer den billigste og mest menneskelige udformning af de nye boligmiljøer, som nødvendigvis må skabes.

Dette kan ske ved, at finansieringen af jordkøb, den nødvendige planlægning, byggeomdningen og skole- og institutionsudbygningen ikke alene skal hvile på skattebetalinger fra en brøkdel af den befolkning, som kommunen engang skal rumme. Man må derfor søge at nå frem til en udlånsordning, der stiller de udbyggede kommuner med et godt skattegrundlag nogenlunde lige med de vækstkommuner, på hvilke de store fremtidige finansieringsbyrder ligger.

Socialdemokratiet vil under det kommende udvalgsarbejde være parat til at skitsere en ordning, hvorefter man fastlægger et normtal for investeringsomkostningerne pr. et vist antal af de nye indbyggere. Dernæst må det være en kommunal ret at låne et beløb udgørende en fastlagt procent af normtallene, således at man for de kommuner, der kan defineres som udviklingskommuner, fastlægger højere procenter end for kommuner, hvor udviklingen går langsommere.

Det vil nok være hensigtsmæssigt at anvende statens bygge- og boligfond eller hypotekbanken som formidler af disse lån. Men det afgørende for socialdemokratiet er ikke, hvilken institution der formidler, men at regeringen rent faktisk viser en politisk vilje til at stille de fornødne lån til rådighed for udviklingskommunerne. På denne måde

vil man give vækstkommunerne den sikkerhed for en stabil fremtidig udbygning, som vil være aldeles nødvendig for den kommunale planlægning. Endvidere har forslaget den fordel, at det næppe for de pågældende vækstkommuner vil være vanskeligt at opnå kortsigtede lån andre steder, indtil statens eller hypotekbankens långivning vil kunne træde ind i billedet, når man blot har sikkerhed for, at en sådan långivning vil komme på rette tid og sted.

Socialdemokratiet er altså parat til under et kommende udvalgsarbejde at søge udformet regler, hvorefter vækstkommunernes særlige finansieringsproblemer kan klares. Jeg vil dog gerne påpege, at der findes en række tilsvarende problemer for mere udbyggede kommuner, hvor der forestår en betydelig byfornyelse; man kan blot tænke på København i denne forbindelse.

Det var dette, socialdemokratiet tilsigtede med sit forslag i foråret 1969. I dag har vi set, at byrdefordelingen ikke er blevet bedre og udligningen ikke større. Det ændrer imidlertid intet ved vores principielle opfattelse. Vi vil stadig gerne være med til en lovgivning, der forbedrer byrdefordelingen og udligner mere.

Ivar Nørgaard: Jeg skal omtale de seks resterende forslag fra SF's side. Ligesom økonomiministeren går jeg ud fra, at der bliver lejlighed til senere i et udvalg at gå i detaljer, og jeg skal derfor omtale fire af forslagene meget summarisk og derefter koncentrere mig om forslagene vedrørende vor pengepolitik og de pengepolitiske institutioner.

SF's forslag om en statslig kvalitetskontrol, som eksportvirksomhederne skal kunne anvende frivilligt, forekommer mig at være en idé, det er værd at overveje.

Forslaget om en statslig investeringsfond for erhvervslivet svarer jo til et forslag, som vi på socialdemokratiets kongres i juni sidste år vedtog, og vi kan naturligvis kun erklære os tilfreds med, at SF nu fremsætter dette forslag.

Spørgsmålet om værdifaste statsobligationer har været overvejet også i realkreditkommissionen og bliver diskuteret meget heftigt, men det er, som om det er lidt svært at nå frem til en afklaring af, om det er en rigtig løsning. På den ene side kan man,

[Ivar Nørgaard.]

som det er gjort fra SFs side, nære håb om, at sparere vil interessere sig noget mere for obligationer, hvis de er sikre på at få indeksreguleret hovedstolen, efterhånden som prisstigningerne gør tilgodehavendet mindre værd. På den anden side er der jo en vis ulempe for dem, der finansierer over sådanne regulerede obligationer. Fordelen for dem, der gør det, altså bygherrerne, er selvfølgelig, at de undgår kurstab, men om det alt i alt er en fordel, vil jo bero på, om dette kurstab på længere sigt fuldt ud modsvares af prisstigninger, som kommer. Det mener jeg bør undersøges nøjere, for det kan være af stor interesse at nå frem til klarhed over, om man i højere grad ville anvende den form for obligationer, hvis man havde samme adgang til dem, som man har til de øvrige obligationer.

Forslaget om at begrænse visse selskabers dispositionsret ved afgørelsen af, hvor de skal anbringe deres midler, finder jeg derimod mindre velbetænkt. Jeg forstår, at man fra SFs side ønsker, at forsikringsselskaber og pensionsfunds i mindre grad end i øjeblikket skal have mulighed for at anbringe midler også som aktiv kapital, og man går fra SFs side ind for, at midlerne kun må anbringes i obligationer og i banker og sparekasser. Jeg kan kun se det fornuftige i dette forslag, hvis det foregående forslag om værdifaste obligationer virkelig blev vedtaget og de kom til at indtage en dominerende plads på obligationsmarkedet. Ellers synes jeg, at det er en forringelse i forhold til den nuværende situation, idet det som hovedregel er lønmodtagernes opsparede midler, der er placeret i forsikringsselskaberne. Hvis man ikke tillader forsikringsselskaber også at anbringe en del af deres midler i værdisikret kapital, betyder det, set fra forsikringstagerens side, at bonusen bliver mindre, eller at præmien bliver højere. Det vil jeg altså på socialdemokratiets vegne stille mig noget skeptisk over for.

Jeg skal så vende mig til de meget centrale spørgsmål, der er behandlet i SFs forslag om ændringer i Nationalbankens forhold og om en lovgivning vedrørende banker og sparekasser. I socialdemokratiet er vi ligesom SF af den opfattelse, at den eksisterende organisation af vore pengeinstitut-

ter, d.v.s. Nationalbanken, de private banker og sparekasserne, er uhensigtsmæssig og fører til samfundsmæssige konsekvenser med social slagside. Det har hidtil været og er stadig socialdemokratiets standpunkt, at regering og folketing skal have samme indflydelse på og ansvar for pengepolitikken som med hensyn til den øvrige økonomiske politik. Nationalbankens enorme obligationsopkøb og den pludselige standsning af disse køb, som fandt sted i perioden efter, at regeringen overtalte Nationalbanken til at ophæve obligationsrationeringen, er alvorlige eksempler på, at det i øjeblikket er særdeles uklart, hvem der har ansvaret for pengepolitikken. Så længe Nationalbanken fører pengepolitik i nær overensstemmelse med regeringen og regeringen vel at mærke erkender, at den forhandler med Nationalbanken herom, kan den ene side af sagen, nemlig forholdet mellem Nationalbank og regering, siges at være i orden, men det løser ikke spørgsmålet om folketingets orientering og indflydelse.

De sidste ugers spillet mellem handelsministeren, Nationalbanken og banktilsynet om rentemarginalens højde er et grelt eksempel på det uholdbare i den nuværende opbygning. Det er vel sandsynligt, at det stærke pres, som oppositionen har øvet mod regeringen i forbindelse med den høje rentemarginal i de private banker, vil føre til en ændring af de frivillige aftaler mellem Nationalbanken og pengeinstitutterne. Men vi har ikke i folketinget mulighed for at følge med i disse forhandlinger eller for at få indflydelse på deres resultat.

Som sagt, vi er enige om, at ansvaret for pengepolitikken også formelt må være regeringens og folketingets. De hidtidige ordninger mellem pengeinstitutterne og Nationalbanken hviler på et frivilligt grundlag, hvilket stiller både Nationalbanken og monopolmyndigheden — i dette tilfælde banktilsynet — i en svag forhandlingsposition. Sammenblandingen af pengepolitiske og monopolbekæmpende hensyn har gjort det muligt for de private banker at opnå profitter, som ikke er acceptable ud fra et rent forbruger- og opsparingshensyn. Hvis resultatet af de formentlig allerede igangværende forhandlinger mellem pengeinstitutterne, banktilsynet og Nationalbanken fører til en ophævelse af renteaftalen eller

[Ivar Nørgaard.]

en omdannelse af denne til en aftale om vejledende priser, vil det blive helt nødvendigt at foretage ændringer i det mindste i sparekasseloven og, så vidt jeg kan bedømme det, også i bankloven, således at sparekasserne får lige konkurrencevilkår med bankerne, og således at det offentlige på ganske anderledes betryggende måde får kontrol med, hvilke dispositioner bankerne foretager både i deres egentlige virksomhed og i deres uegentlige finansieringsvirksomhed.

Det vil altså sige, at folketinget under alle omstændigheder må bringes ind i denne sag, hvis man ikke skal ende med en ændret aftale, som er lige så utilfredsstillende som den, vi har i dag. Men det bør ikke være sådan, at folketinget blot optræder som ambulancetjeneste, der, når skævhederne er opstået, skal melde sig og rette disse skævheder op.

I socialdemokratiet finder vi, at alle de pengepolitiske spørgsmål bør løses under ét, og vi finder, at det er helt nødvendigt, at vi allerede nu, når og hvis regeringen anerkender, at denne aftale mellem Nationalbanken og de private pengeinstitutter skal laves om, får denne sag frem i det udvalg, vi skal behandle disse spørgsmål i, og får sikret, at vi også får forelagt forslag om ændringer i sparekasseloven og i bankloven.

I denne forbindelse vil jeg gerne ligesom den anden socialdemokratiske ordfører, hr. Kampmann, nævne de forslag, der fra socialdemokratisk side er fremsat om et kapitalmarkedsråd, som kunne være en koordinerende faktor i spørgsmålet om forholdet mellem banker og sparekasser, Nationalbank, andre finansieringsinstitutter og stats politik.

Jeg vil også gerne nævne, at man bør inddrage tanken om en postsparebank i de overvejelser, man skal gøre sig vedrørende pengeinstitutternes fremtidige opbygning. Det er muligt, man kan undvære en postsparebank, hvis man kan få omgjort de eksisterende pengeinstitutter således, at lønmodtagerne på en mere betryggende måde bliver repræsenteret i ledelsen, får indflydelse på dispositionerne og får medejendomsret til det overskud, institutionerne giver. Hvis det skulle vise sig at være tek-

nisk vanskeligt, er der jo den mulighed, at man for hele den store sektor, som den offentlige virksomhed udgør, kan opbygge et særligt pengeinstitut, hvorved de offentligt ansatte med det samme kan få en række af de fordele, som de ellers ville kunne få, hvis vi lavede lovgivningen om sparekasser og banker om.

Sluttelig skal jeg sige, at vi altså er enige med SF om, at vi her behandler en række særdeles centrale spørgsmål, som må finde en konstruktiv løsning. Vi er villige til at tage de tanker og forslag op, SF her har fremsat, sammen med vore egne — synes vi da selv — konstruktive forslag, og vi håber, at regeringen, når behandlingen af forslagene først kommer i gang, ændrer sin efter min mening noget tilbageholdende holdning over for konstruktive løsninger til aktivt medarbejderskab.

Hauustrup Clemmensen: Mine partifæller hr. Knud Østergaard og hr. Poul Schlüter vil fremføre nogle synspunkter vedrørende henholdsvis de boligpolitiske og de pensions- og kommunalpolitiske spørgsmål, og jeg skal tillade mig at gøre nogle bemærkninger om de øvrige forslag, der er til behandling.

Der er grund til at respektere, at der her foreligger et forsøg på på et sagligt grundlag at udforme en række principielle synspunkter, der, selv om de er afvigende fra det konservative folkepartis, alligevel påkalder sig vor vilje til et udvalgsarbejde; det erklærer vi os rede til. Der er her tale om forslag, som først og fremmest vil få langtidsvirkninger på økonomien, og som, så vidt vi kan vurdere det, ikke vil betyde nogen aktuel løsning på de øjeblikkelige økonomiske balanceproblemer, det danske samfund er stillet over for, så af den grund synes vi også det vil være rimeligt at henviser forslagene til behandling i det 21 mands udvalg vedrørende realkreditforhold m. v., der allerede for lang tid siden er nedsat. Derved får man jo også mulighed for at sammenholde disse forslag med de langsigtede forslag, som regeringspartierne har foreslået man sagligt gennemarbejder i det pågældende udvalg.

Må jeg derudover sige, at vi vel også skal føje til, at der både er meget nyt og meget godt i disse forslag, men det er vel samtidig

[Haustrup Clemmensen.]

vor pligt at sige, at det er ikke alt det nye, der er særlig godt, og det er heller ikke alt det gode, der er særlig nyt. Der er jo — som det allerede er understreget også fra økonomiministerens side — en sådan tyrkertro på statens effektivitet på alle områder, at vi allerede af denne grund må sige, at vi møder en række af forslagene med stor betænkelighed, men vi erkender, at der altså er gjort et forsøg på ud fra en socialistisk grundopfattelse at stille en række principper op.

Må jeg sige vedrørende forslaget om Danmarks Nationalbank, at heller ikke det konservative folkeparti mener, at forholdet mellem Nationalbanken og folketinget er afgjort én gang for alle. Det er naturligt, at man i et folkestyre ønsker, at også pengepolitikken i allerhøjeste grad er underkastet de demokratiske instansers indflydelse, men også her må man vel erkende, at disse problemer ikke har givet anledning til vanskeligheder igennem en meget lang årrække. Der er og bør være en nær kontakt mellem folkestyrets organer og Nationalbankens ledelse, og det kan i mange situationer være af værdi, at der sidder en nationalbankdirektion, som føler et ganske særligt ansvar for opretholdelse af et stabilt pengevæsen. Men som sagt, vi erkender, at der også i fremtiden kan være grund til at overveje, hvilken form man måske på længere sigt skal finde frem til.

Vedrørende spørgsmålet om at sikre en større statsindflydelse over for banker og sparekasser netop med henblik på de pengepolitiske resultater må jeg også gøre den bemærkning, at der i praksis ved forhandlinger mellem Nationalbanken og banker og sparekasser har været mulighed for at gennemføre de pengepolitiske målsætninger, som Nationalbankens ledelse og regeringen har været enige om. Nationalbanken har jo sådanne midler til sin rådighed, at det vel i mange situationer vil være muligt at overtale banker og sparekasser temmelig direkte til at gå med til de forslag, som National-

banken måtte stille. Heller ikke her mener jeg altså at der er nogen realitetsvanskelighed dokumenteret i den hidtidige økonomiske politik, hvor banker og sparekasser skulle have haft mulighed for endsige ønske om direkte at modvirke den pengepolitik, som de demokratiske styrende organer havde ønsket at fastlægge. Spørgsmålet om den meget store udstedelse af værdifaste statsobligationer berører jo et princip, der adskillige gange har været udvalgsbehandlet, og jeg vil da gerne medgive, at adskiligt kunne tale for at gøre nogle forsøg i denne retning om end ikke i den størrelsesorden, der her er skitseret med de 10 milliarder kr. Der er ikke tvivl om, at det ville være en fordel for kreditorerne på den måde nogenlunde at få sikret en realværdi på disse områder. Til gengæld er debitorernes fordel i forhold til deres stilling under den nuværende ordning jo knap så stor, selv om spørgsmålet om kurstabene må tages med ind i billedet.

Også vi erkender og har gang på gang understreget, at der er for det moderne erhvervsliv meget store kapitalkrav, men om de kan opfyldes på den måde, der her er skitseret, ved at oprette et meget stort investeringsfond, der dels skal kunne udstede statsobligationer, dels skal kunne modtage direkte statstilskud til videre fordeling, kan vi have vor meget udtalte tvivl om, og tvivlen bliver endnu større, eller for at bruge hr. Ivar Nørgaards udtryk: vi synes, det er mindre vel betænkt, når man foreslår, at forsikringsselskaber og pensionsfonds m. fl. ikke længere skal kunne anbringe i samme i øvrigt beskedne omfang som hidtil midler i aktier. Det må jo netop være en direkte ejendomsret til erhvervslivet, der derved sikres store lønmodtagergrupper, og det er vi tilhængere af.

Hvad angår spørgsmålet om et statsligt kvalitetskontrolorgan, må vi henvise til, at der har været mulighed for på frivillig basis af interesserede organisationer at gennemføre en sådan kvalitetskontrol, som utvivlsomt har betydning på eksportmarkederne,

[Haustrup Clemmensen.]

men vi føler os ikke overbevist om, at der er behov for et stort nationalt organ på dette område.

Generelt set er vi for disse forslags vedkommende parat til en udvalgsbehandling.

Knud Østergaard: SF-forslagene om en finansieringsfond for boligbyggeri og om foranstaltninger til fremme af byggeriet har det tilfælles med de øvrige forslag fra samme parti, som er til behandling her i dag, at de er ganske elegant udformet. Generelt kan vel siges, at de har antaget en nøds karakter: en ydre skal, som med sit indbydende farvesamspil og sin afstemte form påkalder beskuerens fantasi og forventning, og så et indre, der skuffer, fordi det enten er bittert, indskrumpet eller simpelt hen hult. Det er en ganske fiks form for lovgivningsarbejde at fremsætte forslag til folketingsbeslutning, hvorved folketinget skal pålægge regeringen at gøre sådan og sådan. Det gør, at forslagsstilleren undgår den ofte skræmmende detalje og samtidig har mulighed for ansvarsfrit at udforme formål, som virker tiltrækkende på også andre partier og deres vælgere.

Det er besnærende, at man vil sikre en planmæssig boligproduktion, at man vil mindske afstanden mellem gammel og ny leje, at man vil fremme den private opsparring og fjerne inflationspresset fra jordejendom. Hvem kan ikke skrive under på disse formål? Dog — de gode formål og de smukke ord ender i forslaget om foranstaltninger til fremme af byggeriet i et byggedirektorat, der skal have hals- og håndsret over alt offentligt byggeri og alt udlejningsbyggeri her i landet. Samtidig med at man, som man udtrykker det, vil afbureaukratisere byggeprocessen, ja, så foreslår man et bureaukrati, som der vel næppe hidtil nogetsteds er set mage til. Det at tale om 5 års planer for det ganske lands boligbyggeri kan efter min opfattelse kun være realistisk i et socialistisk samfund, hvor også staten bestemmer produktionen og afgør dens geografiske placering og udbygning. Den side af SF-forslagene er derfor gammeldags og reaktionær. Det er en reaktionær tale i en moderne tid, hvor det kapitalistiske system så at sige dagligt og overalt beviser sin overlegenhed med hensyn til produktion.

Det, vi derimod skal stræbe efter, er inden for en fornuftig planlægningsramme at kunne påkalde og stimulere den dynamik, der altid vil være i et frit erhvervsliv. Vi skal så sideløbende hermed fremme den nødvendige boligmæssige udbygning.

De nævnte SF-forslag er ikke et udtryk for en sådan tankegang, og derfor kan det konservative folkeparti ej heller gå ind for deres konklusion, men som jeg tidligere har omtalt, er der spredte træk med karakter af fornuft. Omplantes de fra en socialistisk til en mere liberalistisk ramme, er mit parti villig til at overveje og forhandle. Fastholdes derimod det tydelige socialistiske sigte, må vi gå imod forslagene.

Poul Schlüter: Jeg skal på det konservative folkepartis vegne knytte nogle kommentarer til tre af SF's forslag: det om beslutning om en pensionsreform, det om imødegæelse af spekulationsbetonede dispositioner vedrørende fast ejendom og endelig til forslaget om kommunernes adgang til lånefinansiering.

Om forslaget til beslutning om en pensionsreform skal jeg alene sige, at regeringen meddelte jo allerede i december måned, at regeringen ville fremkomme med et lovforslag om en pensionsreform. Vi ved nu, at forslaget fremsættes i dag, og derfor vil jeg sige, at det må være naturligt, at den egentlige debat om en pensionsreform finder sted i tilknytning til regeringsforslaget. Der vil være lighedspunkter, og der vil være forskelle mellem SF's tanker og regeringens, men to fællestræk er der naturligvis. For det første, at der bliver tale om opbygning af en fond, hvor der finder en opsparring sted, og for det andet, at man stiler imod en gradvis forhøjelse af alderspensionen. Men den egentlige debat får vi nok mest glæde af, hvis den knytter sig til det konkrete regeringsforslag.

Det næste forslag, jeg skal kommentere, er det om de spekulationsbetonede dispositioner vedrørende fast ejendom. SF's forslag til folketingsbeslutning er jo på dette område uhyre vidtgående. Hovedreglen efter forslaget er, at der bliver tale om et generelt forbud mod salg af ikke-byggemodnede arealer helt frem til 1972, og dernæst at salg af fast ejendom i princippet skal ske på grundlag af den 14. almindelige vurdering.

[Poul Schlüter.]

Det ville for resten nok føre til, at alle eller næsten alle ankede 14. almindelige vurdering, fordi de jo næppe ganske turde udelukke den mulighed, at man i den periode, der er tale om, blev nødsaget til at sælge den faste ejendom, og så ville det være skæbnesvangert, hvis man havde affundet sig med en 14. almindelig vurdering, som i det konkrete tilfælde var lavere end den handelspris, man vitterlig nu eller senere kan opnå.

Hvad det ville føre til af administrative besværligheder, kan enhver let forestille sig, men det afgørende for mit parti er, at SFs forslag på dette område, så vidt vi kan se, vil føre til en fantastisk statsdirigering og stivhed omkring alt vedrørende fast ejendom. Det ville kræve et meget stort administrationsapparat, og det skulle vi altså kun have i 2 år, uden at man af SFs forslag kan skimte, hvad den endelige, den virkelige løsning af problemerne skal indebære. SFs forslag går jo i princippet blot ud på, at man låser ting fast i denne 2 års periode, hvorimod regeringens forslag på samme område tilsigter, at vi allerede nu begynder på løsningen. Et så rigoristisk forslag som SFs vil kun, tror jeg, kunne fungere i et samfund, der også i øvrigt er socialistisk. Og dér ville det nok heller ikke fungere.

Så vender jeg mig til SFs forslag om kommunernes adgang til lånefinansiering. Man foreslår faste lovregler på dette område. Allerede i december måned klargjorde regeringen jo gennem økonomiministerens omfattende og samlende redegørelse, at regeringen er ganske klar over, at der er afgørende forskel på behandlingen af lånebehov i udviklingskommuner og i de færdige bysamfund. Der er altså allerede redegjort for det synspunkt, at der i behandlingen af kommunernes lånemuligheder må gøres forskel. Det kan vi i mit parti ganske tilslutte os, men vi tror ikke, det er klogt at indføre bindende faste lovregler om denne sag, netop fordi der er så kolossale variationer i kommunernes situation. Spørgsmålet om lånene er jo et spørgsmål både om kommunernes udgiftsbehov og om kommunernes indkomstgrundlag. Disse faktorer kan variere næsten i det uendelige, og vi har svært ved at forestille os, at man i en lovtekst kan give normer, som virkelig gør de sondrin-

ger, der skal til. Vi tror, det kan gøres bedre gennem tilsynsmyndighedernes praktiske politik. Men vi skal naturligvis se nærmere på dette spørgsmål i et udvalg.

Til sidst vil jeg gerne sige, at jeg tror i det hele taget, at forhandlingerne om alle disse sammenhængende økonomiske forhold sker bedst på grundlag af regeringsforslagene.

Folketinget er jo i de sidste uger begavet med dusinvis af forslag til folketingsbeslutning. Det er næsten for let i beslutningsform i en enkel løs hovedsætning at angive, hvorledes et parti ønsker i hundredvis af problemer løst, uden at de i øvrigt bliver det i kraft af det kortfattede forslag til folketingsbeslutning. Disse forslag til folketingsbeslutning er jo næsten lige så lette at skrive som de teoretiske parti programmer. Jeg tror, det ville være farligt, hvis tyngdepunktet i folketingets forhandlinger blev forskudt i retning af det poppede. Hvis oppositionspartierne fortsætter med disse mange, mange forslag til beslutning, så vil det let ske, og der er en fare for, at oppositionspartierne i alt for høj grad koncentrerer sig om at fremsætte disse forslag til folketingsbeslutning, hvor de så heftigt konkurrerer med hinanden om at vise opfindsomhed. Et arbejde, der skal føre til noget, sker nu engang bedst på grundlag af regeringens konkrete, detaljerede lovforslag, som ikke blot er facade, men også har indhold.

Men selvfølgelig må da nu SFs forslag indgå i det fortsatte udvalgsarbejde. Der kan vi foretage en grundigere behandling, end det er muligt i eftermiddag.

Ib Thyregod: Socialistisk folkeparti har her fremsat i alt 11 forslag, 3 lovforslag og 8 forslag til beslutning, alle vedrørende de samfundsøkonomiske problemer, som var til behandling i december på grundlag af økonomiministerens redegørelse. Men ser man på de forslag, som foreligger, lovforslagene, som er detaljeret udformet, og forslagene til folketingsbeslutning, som er mere vagt udtrykt, må man sige, at de kun dækker en del af det samlede samfundsøkonomiske område. Man har fra socialistisk folkepartis side taget enkelte dele ud af den økonomiske situation og stillet sine forslag på disse områder, mens andre områder inden for samfundsøkonomien, der er lige så vigtige, ikke er taget med i disse forslag.

[Ib Thyregod.]

Jeg kan naturligvis kun ligesom økonomiministeren udtrykke tilfredshed med, at man er kommet med konkrete forslag, og dér tænker jeg i første række på de tre lovforslag. Om forslagene til folketingsbeslutning gælder det i højere grad, at de ikke er tilstrækkeligt klare, at de er vage, og det er ikke helt nemt at se, hvad man egentlig fra partiets side mener om de spørgsmål, som omtales i disse forslag til beslutning.

Fra regeringspartiernes side er vi naturligvis villige til at drøfte samtlige de forslag, som her er fremsat, såvel her i folketinget som i det 21 mands udvalg, der allerede er nedsat, og som behandler realkreditproblemerne og de andre problemer i forbindelse med den økonomiske situation. Vi er villige til at forhandle om dem, for så vidt regeringens egne forslag ikke på nogen måde er ultimative, men de foreliggende forslag fra socialistisk folkeparti bærer desværre i høj grad præg af socialistiske teoretiske synspunkter, som gør, at de ikke er særlig velegnede til at danne grundlag for en forhandling i det udvalg, som nu skal behandle disse spørgsmål. Jeg skal komme tilbage til disse synspunkter ved gennemgangen af de forslag, som her foreligger.

Det første forslag er lovforslaget vedrørende Danmarks Nationalbank. Dette går jo i realiteten ud på, at man gennem en øget repræsentation af de politiske partier og på anden måde vil skabe en øget statsindflydelse på Nationalbanken. Man nærmer sig det, der er målet, en socialisering eller en statsovertagelse af Nationalbanken, gennem ændring af bankens organer.

Fra venstres side har vi altid såvel i regering som i opposition lagt vægt på, at Nationalbanken var selvstændig, at den førte en kreditpolitik, som var principielt uafhængig af regeringen, således at Nationalbanken på denne måde, uanset hvem der havde regeringsmagten, kunne virke som en stabiliserende faktor i dansk samfundsøkonomi, og de vekslende nationalbankdirektører har da også alle forstået at leve op til den vigtige opgave at føre en kreditpolitik, som var til gavn for samfundet.

Nationalbanken skal ikke være regeringens eftersnakker, men den skal være et selvstændigt organ, som har et selvstændigt ansvar, og dette ansvar bør efter vor opfat-

telse bevares, uanset hvilke partier eller hvilket parti der har regeringsansvaret.

Det andet forslag, som foreligger, er lovforslaget om en ændring af lovgivningen om banker og sparekasser. Dette lovforslag er imidlertid ret uklart, fordi det i virkeligheden ikke siger noget nærmere om, i hvilket omfang der skal kunne foretages de skridt, som forudsættes i lovforslaget. Det er en i virkeligheden altomfattende bemyndigelseslov, og de principielle betænkeligheder, som vi fra venstres side altid har haft ved bemyndigelseslove, gør sig naturligvis også gældende mod dette forslag, selv om man kan sige, at det er en bemyndigelse, som socialistisk folkeparti ønsker at give regeringen. Principielt er det uheldigt med sådanne bemyndigelseslove, og det gælder altså også i det foreliggende tilfælde.

Lovforslaget har i øvrigt nær forbindelse med det foregående lovforslag om Nationalbankens stilling. Det kan imidlertid ikke være rimeligt, at staten skal kunne overtage de forhandlinger mellem Nationalbanken og de private banker om kreditmæssige forhold, der hidtil har været ført fra Nationalbankens side, og på denne måde gribe ind i disse problemer. Her ligger en rimelig arbejdsfordeling mellem Nationalbanken på den ene side og regeringen og folketinget på den anden side.

Hr. Ivar Nørgaard nævnte i sit indlæg for lidt siden spørgsmålet om renteaftalen, et spørgsmål, som jo for så vidt ikke har noget med det foreliggende lovforslag at gøre. Han mente, at der kunne blive tale om ændringer i bank- og sparekasselovgivningen, såfremt renteaftalen blev ophævet. Det er et spørgsmål, man kan komme tilbage til i forbindelse med problemerne om renteaftalen, om der her nødvendigt bliver tale om ændringer i bank- og sparekasselovgivningen. Principielt er dette vel ikke tilfældet, men naturligvis er vi villige til at overveje de spørgsmål, som her kommer til at foreligge.

Hr. Ivar Nørgaard nævnte også den ofte fra socialdemokratiets side nævnte postsparebank. Vi er af den opfattelse, at der ikke er behov for en sådan postsparebank, men at man gennem de eksisterende pengeinstitutter har tilstrækkelige muligheder for finansiering på det bank- og sparekassemesige område.

[Ib Thyregod.]

Det tredje forslag, som foreligger, er lovforslaget om udstedelse af værdifaste obligationer på i alt 10 milliarder kr. fra statens side. Nu er der forskellige former for indeksregulering. Man kan foretage en indeksregulering af renten i form af en variabel rente, således som man har været inde på det i realkreditkommissionens betænkning, og man kan gøre det, at man gennemfører en egentlig indeksregulering, altså også af kapitalen, i overensstemmelse med prisniveauet, og det er det, som dette lovforslag om udstedelse af obligationer fra statens side på 10 milliarder kr. omhandler.

Jeg må straks sige, at det forekommer mig helt urealistisk at fremsætte et sådant forslag. Jeg mener, at det kan være naturligt at overveje muligheden for at give realkreditinstitutterne adgang til i et vist begrænset omfang at udstede værdifaste obligationer, således som man fra sagkyndig side undertiden, bl. a. fra nationalbankdirektør Hoffmeyer for nogle år siden, har nævnt det. Der er derigennem mulighed for en bedre inflationssikring for sparernerne og måske også mulighed for en varieret leje i nybyggeriet begyndende på et lavere niveau, fordi kurstabet kan begrænses. Men det, der her kan være tale om, må være, at man fra realkreditinstitutternes side inden for et begrænset område forsøgsvis går ind for indeksregulerede obligationer. Et sådant eksperiment er allerede i gang, idet Gladsaxe kommune jo, efter hvad der står i realkreditkommissionens betænkning, i løbet af et halvt år vil forsøge at udstede sådanne indeksregulerede obligationer. Herigennem vil man få en vis mulighed for at bedømme det, ligesom vel også realkreditinstitutterne i så fald kan få mulighed for at gøre deres erfaringer på dette område.

Der er naturligvis forhold, der både taler for og imod indeksregulerede obligationer af denne karakter. Der er forholdet til de efterstående panthavere, og der er en række andre forhold, som jeg ikke her skal komme nærmere ind på. Der er naturligvis også forholdet til det internationale lånemarked, som er et af de momenter, der må tages med i billedet. Men det er ikke det, socialistisk folkepartis forslag går ud på. Lovforslaget går ud på, at staten skal udstede obligationer i et omfang, der overstiger samt-

lige realkreditinstitutters udlån i øjeblikket. Jeg kan nævne, at i 1968 — jeg har ikke tallene for 1969 på nuværende tidspunkt — var det samlede udlån fra alle realkreditinstitutter, det vil sige både kreditforeninger, hypotekforeninger og tredjeprioritetsinstitutter, i alt 9,5 milliarder kr. Det er klart, at hvis der her skal udstedes obligationer fra statens side på 10 milliarder kr., altså mere end af realkreditinstitutterne, kan det ikke forstås på anden måde, end at det simpelt hen er socialisering, en overtagelse af samtlige realkreditinstitutter, som er den virkelige baggrund for det forslag, der her foreligger. Den teoretiske socialisme kommer tydeligt frem: netop i dette efter min opfattelse urealistiske forslag.

Forslaget til folketingsbeslutning vedrørende anbringelse af forsikringsselskabernes midler går jo i realiteten ud på, at man fremover kun skal kunne anbringe disse i obligationer, endda kun i visse obligationer, og i fast ejendom, der anvendes af forsikringsselskabet eller af pensionskassen selv. Det vil efter min opfattelse være til skade for de forsikrede, for de pensionerede, fordi de muligheder, som selskabet, som pensionskassen har for en delvis inflationsdækning ved anbringelse i fast ejendom, ved anbringelse i visse pantebreve og ved anbringelse i begrænset omfang, inden for 15 pct.s grænsen, i aktier forsvinder, såfremt socialistisk folkepartis forslag gennemføres. Det viser sig også, hvis man ser nærmere på forslaget, at det, som det fremgår af bemærkningerne, simpelt hen forudsætter, at de private pensionsordninger skal ophøre, de skal, som det siges, gå op i den almindelige alderspension.

En sådan udvikling, hvorefter enhver form for privat pensionering eller selvpensionering skal ophøre, kan ikke være rimelig. Det skal ikke være således, at det skal være udelukket at pensionere sig selv, hverken fra den enkeltes synspunkt og ej heller fra samfundets. Samfundet har en betydelig interesse i en opsparing, som bl.a. kommer i form af selvpensionering og alderdomsopsparing. Der er efter min opfattelse tværtimod behov for en yderligere indsats for selvpensionister, der i særlig grad er ramt af den prisudvikling, som har fundet sted igennem de senere år, både under sidste verdenskrig og efter denne.

[Ib Thyregod.]

Det næste forslag er et forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en investeringsfond, Danske Erhvervs Investeringsfond. Det går i realiteten på, at der skal ydes statslån til danske virksomheder, der har et særligt behov derfor på grund af rationalisering, på grund af eksport eller af andre særlige grunde. Vi har jo i forvejen, hvad forslagsstillerne ikke nævner, forskellige organer, der yder støtte og lån under en eller anden form til formål i denne forbindelse.

Jeg kan nævne egnsudviklingsstøtten gennem egnsudviklingsrådet, som ydes på de områder, hvor der er særlig behov for det ud fra egnsudviklingsmæssige grunde. Jeg kan nævne eksportkreditfonden særlig med henblik på eksporten, jeg kan nævne skibskreditfonden med henblik på skibsværfterne, og der findes jo også andre organer, der virker på samme måde. Hertil kommer så de muligheder, som ligger i realkredititten, derunder også de særlige realkreditinstitutter for landbrug, for industri og håndværk, og naturligvis også de muligheder, som banker og sparekasser giver.

Det, som altså er formålet med forslaget, er, at staten i højere grad skal overtage långivningen i stedet for disse realkreditinstitutter, i stedet for banker og sparekasser, en tendens, som vi inden for venstre er imod, således som jeg allerede tidligere har fremhævet. Det fører endvidere til en forvridning af pengemarkedet, såfremt man på denne måde kommer ind på en rentedifferentiering, og det fører til en mulighed for en statsdirigering af virksomhederne, som må betragtes som værende uheldig ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt. Vi kan derfor ikke godkende de synspunkter, som ligger bag dette forslag.

Der foreligger endvidere et forslag til folketingsbeslutning om statslig kvalitetskontrol af industrieksport. Også dette er et eksempel på krav om øget statsindflydelse, som forslagsstillerne ønsker. Det er klart, at såfremt man fra erhvervslivets side, derunder fra erhvervsorganisationernes side, giver udtryk for, at man ønsker en sådan kvalitetskontrol, ja, så kan det være naturligt at tage spørgsmålet op. Vi har jo allerede inden for visse områder, jeg nævner landbruget, en vis form for kvalitetskon-

trol, og der kan naturligvis også blive tale om en kvalitetskontrol inden for andre områder, inden for industrien, hvis der er behov herfor, men det må være en naturlig ting, at initiativet hertil kommer fra erhvervslivet, at det drøftes inden for organisationerne, og at der skabes mulighed for, at organisationerne eventuelt selv kan gennemføre en sådan kontrol, som kan være nødvendig af hensyn til eksporten. Noget aktuelt problem foreligger ikke på dette område.

Det næste forslag er forslaget til folketingsbeslutning om en finansieringsfond for boligbyggeri, og det viser i virkeligheden klart, at der her er tale om et statsligt realkreditfond til afløsning af de nuværende kredit- og hypotekforeninger og med mulighed for i særlig grad at støtte det sociale boligbyggeri gennem en rente op til 6 pct., gennem en kurs på 94 og gennem de indeksregulerede lån, som jeg tidligere har omtalt.

Vi er imod dette forslag også af den grund, at der herigennem bliver tale om yderligere begunstigelser, yderligere differentiering, mellem det sociale boligbyggeri og det private byggeri, hvor vi i øjeblikket har rentesikringsordningen, som vi jo ønsker afviklet fra 1974, idet vi finder, at den rigtige måde at støtte boligbyggeriet på er en fortsættelse og en udbygning af boligsikringsordningen ud over 1974, således at det ikke bliver spørgsmålet om ejendommenes opførelsesmåde, hvem der har opført dem, opførelsestidspunkter eller lignende, der er afgørende, men alene spørgsmålet om lejerens økonomiske forhold og hans sociale behov, antallet af børn osv. Derfor kan vi ikke godkende de synspunkter, der ligger bag dette forslag, men jeg skal fremhæve de synspunkter, vi tidligere har fremført vedrørende boligsikringsordningen.

Forslaget om foranstaltninger til fremme af byggeriet er ikke ganske klart, men det går formentlig ud på, at man ønsker at gennemføre en omfattende statslig planlægning af alt byggeri, og at der endvidere skal skabes mulighed for ekspropriation til boligbyggeri. En sådan omfattende statsplanlægning af byggeriet vil efter vor opfattelse kun føre til bureaukrati og ikke til den konkurrence, som efterhånden gerne skulle komme frem på boligområdet, en konkurrence både mellem det sociale og det pri-

[Ib Thyragod.]

vate byggeri og mellem forskellige former for boligbyggeri, parcelhuse, udlejningslejligheder og ejerlejligheder.

Mens dette ikke kan godkendes fra vor side, er der forskellige detaljer i forslaget, som, så vidt jeg kan se, er hentet fra byggerapporten, rationalisering af byggeprocessen og en række andre ting, som vi i høj grad er positivt indstillet over for, således som jeg tidligere har givet udtryk for det, og jeg kan da også oplyse, at de spørgsmål, som byggerapporten har givet udtryk for, er til behandling i de enkelte ministerier, og at der, således som det har været nævnt, vil komme et oplæg fra boligministeren til folketingets boligudvalg herom.

Socialistisk folkepartis forslag til en pensionsreform er jo ret kortfattet, og jeg skal henviser til de synspunkter vedrørende dette, som økonomiministeren tidligere har fremhævet i forbindelse med sin redegørelse i december. Regeringsforslaget om den sociale pensionsfond vil jo komme til at foreligge i dag, og jeg skal herefter blot sige, at det jo bygger på et folkepensionsbidrag på 2 pct., som henlægges til en social pensionsfond, og at der herefter skal ske en gradvis opbygning og en gradvis gennemførelse af pensionen. Jeg finder ligesom hr. Poul Schlüter, at behandlingen af dette spørgsmål rimeligt kan ske i forbindelse med første behandling af regeringens forslag.

Der foreligger endvidere fra socialistisk folkepartis side et forslag til foranstaltninger vedrørende spekulationsprægede dispositioner inden for byggeriet. De spørgsmål, som nævnes i dette forslag til folketingsbeslutning, omfatter i virkeligheden alle former for ejendomme; det er ikke alene salg af arealer, som endnu ikke er byggemodnede, men det er også ganske almindeligt salg af parcelhuse, som går ind under disse bestemmelser. Endvidere er der for visse områders vedkommende tale om forbud mod salg og for ejendomme i øvrigt om prisstop og lånebegrænsning.

Det forekommer mig at være at gå meget, meget vidt, når man ud fra de synspunkter, som man hævder ligger bag forslaget, både vil gennemføre lånebegrænsninger, forbud mod salg og maksimalpriser på dette område. Man kan også rejse det spørgsmål, om det er helt i overensstem-

melse med grundloven at komme med et sådant forslag her. Jeg skal ikke direkte sige, at det er grundlovsstridigt, men det er i hvert fald på grænsen til det, når man her vil gennemføre foranstaltninger, som medfører, at f. eks. parcelhuse kun skulle kunne sælges til ejendomsvurderingen med tillæg eller fradrag af et eller andet beløb, som vi ikke nærmere kender. Da forslaget imidlertid ikke kan gennemføres, skal jeg ikke gå nærmere ind på det.

Jeg vil blot sige, at det problem, som ligger bag dette forslag, er jo dette, at der igennem de senere år har været betydelige grundprisstigninger og prisstigninger på jorden i det hele taget. Dette problem er efter vor opfattelse blevet klaret ved gennemførelsen af de nye jordlove, som nu skal have mulighed for at virke og derigennem begrænse de prisstigninger, som har fundet sted. På det økonomiske område kan det måske være rimeligt at nævne frigørelsesafgiften, som skal indgå i en særlig fond med boligformål for øje. Særlig med hensyn til kommunernes stilling bør tilbudspligten nævnes, og endelig bør det vel nævnes, når man nævner spekulation, at der er tale om spekulationskøb og senere salg af arealer, går fortjenesten jo direkte ind under indkomstbeskatning efter reglerne i statsskattelovens 5 a. Må jeg endvidere nævne de forslag, som vi har fremsat her i folketinget i december måned vedrørende parcelhusområdet, og som vel også i sig selv vil have virkninger på dette område. De formål, som forslaget tilsigter, er vi enige i, men ikke den måde, hvorpå de søges opnået, således som jeg her har nævnt.

Det sidste forslag er et forslag vedrørende kommunernes adgang til lånfinansiering. Her er det klart således, at visse kommuner er selvfinansierende i meget høj grad og har mulighed for at være det, mens andre kommuner, i særlig grad udviklingskommuner, er nødsaget til at lånfinansiere i høj grad. På tilsvarende måde er der forskel forskellige steder i landet mellem de såkaldte rige og fattige kommuner. Det er et spørgsmål, som ikke kan løses alene gennem byrdefordelingen, hvor vi jo netop har peget på, at den ordning, der er gennemført, er et første skridt på vejen, men ud over dette gennem en mulighed for differentiering på långivningsområdet.

[Ib Thyregod.]

Der er ikke noget nyt for os i disse synspunkter, og jeg mener, at de tilgodeses fra statens, fra regeringens side gennem behandlingen af de ansøgninger, der fremkommer bl. a. til boligfonden. Der er jo også nu ved gennemførelsen af frigørelsesafgiften mulighed for skabelse af en fond eller fonds i de forskellige områder netop med henblik på bolig- og byggeformål, bygge-modning o. lign. Der er altså allerede nu muligheder for at differentiere på den måde, og det er rimeligt at gøre det, fordi der naturligvis i de kommuner, der betegnes som byudviklingskommuner, skal skabes et rimeligt og rigtigt boligmiljø, således som hr. Kampmann var inde på det i sine synspunkter vedrørende disse spørgsmål.

Der er gennem den eksisterende ordning mulighed for en sådan differentiering. På den anden side må det være således, at man af hensyn til hele realkreditmarkedet må forsøge at begrænse kommunernes låntagning, men således, at man giver en prioritet på de områder, hvor der er et særligt behov for det. Synspunkterne bag forslaget er vi enige i, men ikke i en så omfattende regulering, som der her er tale om.

Regeringen har allerede i december forelagt sine forslag, og der kan forventes yderligere forslag på det økonomiske område. Disse forslag er til behandling i det særlige 21 mands udvalg vedrørende realkredit. Arbejdet er jo påbegyndt, en række besvarelser er allerede indhentet, og der har været en række henvendelser til udvalget. Det er klart, at også de forslag, som socialistisk folkeparti her har fremsat, skal behandles. Det er ikke så meget synspunkterne bag forskellige af forslagene, vi har noget imod, som den socialistisk teoretiske måde, disse synspunkter søges gennemført på, og som vi ikke kan godkende, men vi er altså villige til at lade dem indgå i forhandlingerne i forbindelse med de øvrige forslag i 21 mands udvalget.

Niels Helveg Petersen: I statsministerens åbningstale i efteråret blev der bebudet en diskussion og et oplæg fra regeringens side i diskussionen om de såkaldte langtrækkende problemer i dansk økonomi. Regeringen forelagde egne forslag i begyndelsen af de-

cember, og nu foreligger et bidrag fra SF. Rundt om i SF's forslag er spredt tanker og principper, som jeg har svært ved at være uenig i. Der er fornuftige betragtninger i forslagene, det skal jeg kommentere nærmere. Hvor man f. eks. i forslaget om fremme af boligbyggeri taler om det store behov for standardisering, typisering, behøvet for, at ikke mindst staten går i spidsen for at rationalisere byggeprocesserne gennem administrativ forenkling, ved nedbrydelse også af fagskranker osv., mener jeg, at der er udtrykt noget, som det er meget svært at være uenig i, og som jo også klart er fremhævet i byggeriets B&W-rapport.

Et enkelt punkt vil jeg gerne drage frem fra dette forslag, som jeg finder betydningsfuldt måske ikke i økonomiske konsekvenser, men i praktisk virkning. Jeg tror, det ville være betydningsfuldt, hvis der blev givet muligheder for at gennemføre eksperimentelbyggeri i større omfang end hidtil, om der blev givet økonomisk mulighed for, at der kunne eksperimenteres, og eksperimentelbyggeriet samtidig kunne holdes nede på rimelige priser. Jeg tror, man kunne vinde gevinster både med hensyn til vor viden om boligmiljø og med hensyn til fremtidig standardisering af byggeriet, hvis man kom ind på denne tanke, som jeg finder man kan tage op til drøftelse i udvalget.

I efterlysningen af en kvalitetskontrol kan man vel i princippet ikke være uenig i, at det kan være nyttigt, hvis brancher bliver enige om at gennemføre en kvalitetskontrol for deres produkter. Jeg tror imidlertid ikke, det vil være praktisk at lægge det fast som en statsopgave.

I forslaget om den kommunale låntagning er der udtrykt principper, som jeg helt og fuldt kan tilslutte mig; nemlig at der for de mere velhavende kommuner må være en større grad af selvfinansiering, mens der for noget dårligere stillede kommuner må være bedre mulighed for lånfinansiering. Ikke mindst må man måske nok være opmærksom på, således som man også er det fra forslagsstillernes side, at der kan opstå problemer med byggermodning i henhold til by- og landzoneloven, problemer, som gør det særlig nødvendigt at komme ind på at stille øgede lånemidler til rådighed. Jeg er i og for sig glad for det forslag, der her fore-

[Niels Hølvæg Petersen.]

ligger fra SF, fordi det jo er en principiel tilslutning til synspunkter, som regeringen også har fremført i de betragtninger over behovet for større selvfinansiering i visse kommuner, som regeringen har gjort gældende, og som man jo hidtil ikke har fået nogen tilslutning til.

På en måde sympatiserer jeg med den politiske metode, som SF har bragt i anvendelse ved fremsættelsen af disse forslag. Det er ikke et forsøg på at stille forslag op, som er alt eller intet, men det er, forekommer det mig, et forsøg på at vise, hvorledes man ud fra sine synspunkter kunne forestille sig at tage fat på nogle nærliggende opgaver, og det synes jeg ikke er noget dårligt udgangspunkt.

Til gengæld må jeg sige, at jeg er langt fra enig i det indholdsmæssige. Jeg finder nok, at forslagene generelt set er båret af en noget højstemt tro på, at alt ville ordne sig, hvis man lagde alting i bånd, at alting ville blive mere effektivt, billigere og bedre og smukkere, hvis offentlige myndigheder fik forøgede beføjelser. Denne tro deler jeg ikke, og denne tro deler mit parti ikke.

Jeg vil dog nødig have dette misforstået. Grænsen mellem, hvad det offentlige skal tage sig af, og hvad det private skal tage sig af, ligger langt fra fast, men må være genstand for forskydninger i takt med samfundsudviklingen. Jeg vil gerne her minde om det forslag, som regeringen fremsatte den 13. januar 1970 om hjælp til industriens produktudvikling, som vel er et udtryk for, at man her flyttede grænsen mellem det private og det offentlige et stykke. Der er meget, der tyder på, at der er behov for et stadig stærkere samvirke i industrien mellem det offentlige og den private sektor, men det, der er behov for, er netop et stærkere samvirke, og jeg kan ikke se, at de forslag, som SF her stiller op, i og for sig er udtryk for større samvirke og samarbejde; de er snarere udtryk for en dirigering, hvis resultater, hvis det blev gennemført, næppe ville svare til det strømlinede billede, som

forslagene opstiller. Men når denne principforskkel er gjort op og lagt til grund for det øvrige, vil jeg gøre nogle bemærkninger om de enkelte forslag.

Jeg skal ikke sige meget om forslaget til ændring af lovgivningen omkring Danmarks Nationalbank. I mit parti finder vi ikke, at der er noget umiddelbart behov for ændring i denne lovgivning. Vi synes ikke, der i den udvikling, der har været omkring Nationalbankens placering, er noget, der umiddelbart gør, at tiden skulle være inde til store ændringer. Men der er ét punkt, hvor jeg måske nok ville give mig til at overveje meget nøje, om ikke SF har fat i noget, nemlig dér, hvor man hævder, at det var naturligt, at politiske partier repræsenteret i finansudvalget også havde mulighed for at følge pengepolitikens udvikling. Dette synspunkt er vel principielt ikke forkert; det var noget, som jeg synes man kunne overveje.

Lovforslaget om midlertidige ændringer af lovgivningen om banker og sparekasser, der opstiller en meget vidtgående bemyndigelse til at regulere forholdene på pengemarkedet og for vore pengeinstitutter, er overordentlig vidtgående. Der er ikke tvivl om, at der er et stærkt behov for samarbejde mellem Nationalbanken og de private banker, men et sådant samarbejde finder i høj grad sted i øjeblikket på frivillig basis. Eksempel fik vi i det forløbne år, hvor der var enighed om at forhøje procentandelen for den del af indlånssstigningen, der skal bindes i Nationalbanken, fra 10 til 30 pct. Jeg tror imidlertid ikke, det ville være nyttigt med så vidtgående beføjelser, som der her er tale om. Jeg tror i øvrigt, at de i praksis ville vise sig vanskelige at udøve.

Derimod vil jeg gerne nævne, hvad der tidligere har været diskuteret meget, og hvad jeg finder mere realistisk: en bemyndigelse til at arbejde med variable kassekvoter. Dette er ikke nævnt i dette forslag. Det har tidligere, i december, været inde i debatten, og jeg tror, det nok kunne lønne sig at søge en afløsning af de forholdsvise

[Niels Helveg Petersen.]

stive aftaler, man i øjeblikket har om deponeringen, lade dem afløse af variable kassekvoter.

Med hensyn til renteaftalen, som det her er naturligt at diskutere, er der jo nu meget, der tyder på, at man fra banktilsynets side lægger op til en afvikling af renteaftalen, således som vi har den i øjeblikket, og det tror jeg ikke der er så mange der ville have noget imod. Det rejser spørgsmålet — hr. Ivar Nørgaard rejste det — om det bliver nødvendigt at lave ændringer i lovgivningen om sparekasser. Der er store vanskeligheder, hvis man her skulle gennemføre vidtgående ændringer. Det har jo været diskuteret, om ikke sparekasserne burde sidestilles med bankerne. Der er visse vanskeligheder, der er skatteproblemet, og der er også visse sikkerhedsproblemer, men umiddelbart er der vel mange, der ville have sympati for, at de store sparekasser havde mulighed for på fuldstændig lige fod med bankerne at udføre bankmæssige opgaver.

Lovforslaget om udstedelse af værdifaste statsobligationer og forslaget om en finansieringsfond er vel den største bid i forslaget. Man foreslår her, at der til afløsning af rentesikringsordningen skulle være mulighed for udstedelse af indeksobligationer i meget stort omfang, 10 milliarder kr. på to finansår. Der er noget umiddelbart taltalende i tanken om indeksobligationer. Der er ingen kurstab. Man får en lavere begyndelsesleje, man får til gengæld højere udgifter, stigende med udviklingen af indkomsten, således at huslejen i hvert fald vil tilnærme sig et konstant niveau i forhold til indkomsten over en længere periode. Det er for så vidt taltalende i forhold til det nuværende system, hvor man begynder med høje huslejer, og hvor huslejeandelen af indkomsten så i mange år vil være faldende.

Men der er jo mange problemer i denne sag, og jeg skal ikke prøve at stille dem alle sammen op, det ville jeg nok heller ikke evne, men kun pege på i hvert fald nogle af dem. Det siges, at formålet med indeksobligationer skulle være at nærme huslejeniveauerne til hinanden. Men det ville jo kun kunne ske, såfremt man samtidig frigav lejen i det ældre byggeri. Man ville jo ikke nærme huslejerne til hinanden, hvis man

havde indeksobligationer i noget nyt byggeri, hvor huslejen stadig var stigende, uden at der skete en løbende huslejeregulering eller var mulighed derfor i det ældre byggeri. Målsætningen med forslaget afhænger jo ganske af, hvorledes man i øvrigt bærer sig ad over for den ældre boligmasse.

Jeg vil også pege på, at dette, at udgifterne vil stige, at afdragsbyrden vil stige med prisudviklingen, jo kan gøre disse obligationer mindre attraktive for låntagerne. De kan måske være gode, udmærkede, for den, der vil købe, det skal tiden jo vise, men for låntagerne kan det være de er særdeles ugunstige i forhold til almindelige obligationer, og at man derved ville få en yderligere forvridding i forholdet mellem parcelhusbyggeri og udlejningsbyggeri. Det er jo nemlig meningen, at kun udlejningsbyggeriet skal være omfattet af indeksobligationerne, og hvis man her fik en fornemmelse af, at de gamle obligationstyper var bedre end de nye, ville man jo yderligere, kan man sige, flytte efterspørgslen over på parcelhusene.

Der er imidlertid i hele forslaget om disse obligationer meget, som trænger til en nærmere uddybning. Realkreditkommissionen har ikke gjort meget ved spørgsmålet, og jeg finder nok, at der er anledning til, at vi i realkreditudvalget diskuterer dette spørgsmål meget nøje, fordi det umiddelbart har taltalende sider. I denne forbindelse glæder det mig at kunne konstatere, at SF går ind for, at det er rimeligt at nedskære løbetiden for obligationer. Man er her inde på 30-årig løbetid, og det synes jeg er en klar erkendelse af, at de nuværende løbetider er for lange, en erkendelse, som regeringen jo allerede for sit vedkommende har udmøntet i konkrete lovforslag.

I omtalen af forslaget om fremme af boligbyggeri har jeg været inde på visse sider; der er fornuftige tanker i dette. Vi havde for nylig en diskussion om statens byggeadministration. Regeringen har jo valgt en anden vej end den, der her foreslås af SF. Man har ikke valgt at centralisere byggeadministrationen. Tværtimod har man valgt en vis decentralisering, således at de styrelser, der beskæftiger sig meget med byggeri, selv har opgaverne, men således at der sker en stærkere koordinering og samordning gennem boligministeriets tilsynsmyndighed og ved

[Niels Helveg Petersen.]

boligministeriets udstedelse af almindelige retningslinjer. Men om dette er der vel at sige, at problemerne ikke endnu har fået nogen endelig løsning. Vi ved, at der ved det statslige byggeri er meget store problemer; vi ved, at der for offentligt byggeri er overordentlig stor forskel i kvadratmeterpriser på f. eks. plejehjemsbyggeri i forskellige egne af landet, urimeligt store forskelle, så på dette punkt, med hensyn til typiseringen og standardiseringen af offentligt byggeri, kan jeg kun på mit partis vegne opfordre regeringen til at udfolde alle bestræbelser for at få standardisering og typisering gennemført.

Forslag om pensionsreform mener jeg ikke dette er anledningen til at komme nærmere ind på. I dette forslag opstilles jo ingen pensionsmæssige principper i nogen detaljeret form. Der angives et hovedsynspunkt, som jo nærmest er, at dette pensionsprincip ud fra økonomiske betragtninger er fortræffeligt. Men jeg bemærker dog en vigtig ting, et meget vigtigt led i dette forslag, som adskiller det fra, hvad vi tidligere har set fra socialdemokratiets side, nemlig at man foréstillér sig, at en indtægtsafhængig pension udelukkende skal skattefinansieres, altså ikke finansieres delvis over arbejdsgiverbidrag, således som det var tilfældet med det socialdemokratiske forslag i efteråret 1967. Det er en interessant principiel forskel. Jeg er tilbøjelig til at mene, at SF's opfattelse, at pensionsspørgsmålene skal løses via skatterne over de offentlige kasser, principielt set er det rigtigste synspunkt, og jeg har gerne villet notere, at i hvert fald det var bemærket. Forslaget om indgreb over for spekulation og långivning i fast ejendom er næppe særlig velgennemtænkt. Håndhævelsen af forslagene ville kræve opbygning af en vældig administration; jeg kan næsten heller ikke lade være med at tænke på, at politiet ville få meget at lave, og jeg tror, at både administrative myndigheder og politi har mere fornøftigt at tage sig til end at påse overholdelsen af en sådan lovgivning.

Vi står netop i en situation, hvor jeg tror det vil være overordentlig uheldigt at belaste administrationen yderligere. Frigørelsesafgiften er ved at blive kørt ind, zoneloven er ved at blive kørt ind, tilbudspligten skal

til at fungere, og de myndigheder, der har med jordlovgivningen at gøre i kommunerne og i statens styrelser, er overordentlig stærkt engageret med disse opgaver. Jeg tror også nok, at man ved at hæmme udbuddet, som der jo her er tale om, i høj grad kunne risikere at bidrage til at jage priserne op. Jeg er klar over, at der ikke må handles til højere priser, men en første virkning af dette ville jo være at hæmme udbuddet, og dermed ville man indbygge underliggende tendenser til prisstigninger, som kunne være særdeles farlige.

Hovedindvendingen imod forslagene er imidlertid ikke disse mere tekniske betragtninger, men at mange års erfaring burde have fortalt medlemmer af folketinget, at indgreb på jordlovgivningens område af alt for håndfast karakter er noget overordentlig vanskeligt noget at have med at gøre. Det er udviklede mekanismer. Det forekommer mig, som om man med dette forslag tror, at man kan reparere fine instrumenter med en stor, grov mejsel. Man risikerer ved den fremgangsmåde ikke at hjælpe så forfærdelig meget, man risikerer derimod at slå meget i stykker.

Jeg har været inde på den kommunale låntagning og de principper herfor, som er opstillet. Jeg vil føje til i forbindelse med de socialdemokratiske indlæg i debatten i dag, at jeg har ikke nogen stærk tro på, at det kan lade sig gøre at opstille særlige faste regler, der giver rimelig dækning for kommunernes behov. Og må jeg føje til, at udviklingskommuneproblemet efter kommunalreformen jo i alt væsentligt er et hovedstadsproblem. I de fleste provinsbyer er der sket en sammenlægning af udviklingskommunen og den gamle bykommune, som løser en lang række problemer med hensyn til deres lånebehov. Hvor problemet tilbagestår, er i hovedstadsområdet. Her er det til gengæld alvorligt, og her er dets løsning afhængig af en løsning på hovedstadsproblemerne i øvrigt; det kan ikke løsrives fra en hovedstadsordning, men må ses i forbindelse dermed. Dette er ikke sagt for at gøre problemet mindre, end det er, men for ligesom at placere det i den rette sammenhæng, således som jeg i hvert fald ser det.

Skal jeg konkludere, vil jeg sige, at SF's forslag er en blanding af skidt og kanel, noget er egnet til videre behandling, andet

[Niels Helveg Petersen.]

må vi på forhånd afvise. Vi er indstillet på at forhandle dem i realkreditudvalget.

Sigsgaard: De gamle partiers økonomiske politik har jo i mange år været sådan, så miserabel kunne jeg sige, at socialistiske partier ikke har kunnet lade være med at fremsætte forslag, der kunne lappe på de værste mangler. Og mange sådanne forslag har set fra en borgerlig synsvinkel jo været rigtig udmærkede, de har bare sjældent haft noget som helst med socialisme at gøre, og det gælder i høj grad de SF-forslag, som tinget behandler i dag. Mange af dem er forslag, der typisk kunne have været fremsat af liberalt centrum eller måske de radikale, hvis ikke de radikale havde været så bundet i regeringssamarbejdet, som de er i dag; man lagde jo også mærke til, at hr. Niels Helveg Petersen var ganske positiv over for en lang række af forslagene her. Sådan tror jeg det er tilfældet for de fleste af forslagene, at de naturligt kunne have været fremsat fra midten her i salen — jeg ser her bort fra bolig- og jordforslagene.

Man kommer også til at mindes hr. Niels Westerby, når man tænker på hr. Poul Dams omsorg for det, han kalder ligevægten i samfundsøkonomien, sådan som denne omsorg kom til udtryk i fremsættelsestalen. Hr. Poul Dam sagde også, jeg citerer fra sp. 2378 i Folketingstidende:

„Hvis man tror på fremskridtet og arbejder for det, kommer det også.“

Hvis man sammenholder det med bemærkningen om, at Danmarks økonomi i hovedtrækkene er sund, bliver det en helt typisk Westerby-tankegang efter princippet, at samfundet, som det er nu, er så-mænd rigtig udmærket, der skal lappes lidt her og der, og teknisk kunne det køres langt bedre.

Statsministeren, der jo taler så meget om saglige løsninger — som bekendt findes der ikke saglige løsninger ganske uafhængig af politiske vurderinger og politiske holdninger — glæder sig nok over, at et parti, der kalder sig socialistisk, nu tilsyneladende hylder den opfattelse, at de økonomiske problemer egentlig bare eller først og fremmest er nogle såkaldt tekniske problemer, hvor det kun gælder om at lade de kyndige eksperter komme til, så skal det nok gå.

For en sikkerheds skyld vil jeg understrege, at jeg ikke er imod det, man kunne kalde lapperier, åbenlyse misforhold må man selvfølgelig gøre alt for at rette på, men når socialister fremsætter forslag til reformer, kalder det reformer, skulle de jo gerne pege i den retning, man vil, altså i socialistisk retning.

Nu ved jeg jo ikke, hvorfor SF har fremsat alle disse forslag. Jeg tror nok, at fremsættelsen af dem, og det var jo en kolossal kanonade, har givet mange mennesker det indtryk, at her har vi sandelig et aktivt og dygtigt oppositionsparti, og det var måske meningen, og det er selvfølgelig også en ærlig sag. Men mange af forslagene kunne lige så godt, vil jeg hævde, have været fremsat af de konservative — det gælder enkelte af forslagene i hvert fald — hvis de konservative havde arbejdet en smule mere langsigtet, og de udgør derfor efter min opfattelse på ingen måde et alternativ til regeringens politik. Forslagene bygger på en tro på, at kapitalen kan kontrolleres, at man kan sige til den, at den nok må producere, men ikke tjene maksimal profit. Men al erfaring viser, synes jeg, at en sådan politik ikke er mulig; kapitalen vil selvfølgelig foretage sine modtræk, og dem har man ikke rigtig forudset i forslagene. Man skal huske, at i et kapitalistisk land, som Danmark er, er kapitalen den stærkeste magtfaktor. Med dens repræsentanter i regering og folketing er det den, der bestemmer udviklingen.

Danmark er også et classesamfund, og kampen mellem klasserne udkæmpes til stadighed; man ser det ganske tydeligt netop nu for tiden. Det er efter min opfattelse gennem den, gennem initiativer i overensstemmelse med den, frigørelsen fra kapitalens alt for voldsomme magt fremmes, og ikke gennem borgerligt prægede forslag, uanset hvor teknokratisk udmærkede de måske er.

SF foreslår, at 17 folketingsmedlemmer og 15 erhvervsrepræsentanter skal sidde i Nationalbankens ledelse, og dermed tror man åbenbart at regeringen og folketinget får indseende med pengepolitikken. Man tænker tilsyneladende ikke rigtig på, at halvdelen af folketingsmedlemmerne repræsenterer erhvervslivets og kapitalens interesser — og at langt mere end halvdelen handler på disses vilkår — sådan at disse

[Sigsgaard.]

interesser altså varetages af op imod $\frac{2}{3}$ af repræsentantskabets medlemmer, hvis SF-forslaget følges. Nu ville jeg tro, at SF nok ikke gør sig og heller ikke, da forslaget blev udarbejdet, gjorde sig noget håb om at få det gennemført; derfor kunne man mene, at partiet hellere skulle have fremsat sit principielle syn på Nationalbankens ledelse og ikke sådan en slags kompromisforslag. Men forslaget her er måske, hvad SF faktisk mener, man ønsker måske ikke at gå videre? Det ville være interessant at høre lidt om det, når ordførerne for forslagsstillerne om et øjeblik får ordet.

Visse af de lovforslag og forslag til beslutning, der i øvrigt er fremsat, er vi i VS positive over for. Det gælder f. eks. forslaget om en finansieringsfond for boligbyggeri, der bl. a. sigter på at gøre privat byggeri af udlejningsejendomme umulig i praksis. Det vil efter min mening være ganske udmærket. Desværre umuliggør forslaget også, så vidt jeg kan se, kommunalt boligbyggeri. Dette er der ikke taget højde for, og det må jeg afgjort være imod. Det vil jo mange gange være en helt naturlig opgave for kommunerne at bygge boliger.

SF foreslår også en erhvervsinvesteringsfond. Dens midler skal ikke skaffes f. eks. gennem en højere aktieselskabsskat, en højere formueskat eller en større dækningsafgift for erhvervsjendomme, hvorved det, man kalder erhvervslivet, selv kom til at betale til denne fond, som derefter skulle stille lån til rådighed for betrængte virksomheder. Det har man ikke foreslået. Nej, midlerne til fonden skal komme fra skatterne og fra salg af statsobligationer. Det bliver altså i høj grad arbejdere og funktionærer, der gennem skatten kommer til at betale fondens lån til erhvervsvirksomhederne.

Efter forslaget er det meningen, at virksomhederne bl. a. skal rationalisere for pengene. Men den rationalisering, der foregår i disse år, er tit vendt mod arbejderne. Tidsstudier gennemføres, og arbejdstempoet sættes op, så der kan presses mere arbejde ud af de ansatte. Udbytningen bliver på den måde grovere, og arbejdsklimaet bliver ved rationaliseringen tit mere brutalt. I parentes bemærket tror jeg, man skal gøre sig klart, at sådanne forhold måske kan

spille en ganske stor rolle for den bevægelse, der er i gang på arbejdsmarkedet i disse uger og måneder. Jeg synes altså, at det er lige groft nok, at de ansatte gennem fonden selv skal betale for sådanne indgreb, der, som erfaringen viser, altså rammer dem meget voldsomt gennem det stærkere arbejdspress osv. Der er jo ingen forslag fra SFs side om, at den større fortjeneste, en sådan rationalisering medfører, overvejende eller bare delvis skal komme arbejderne og funktionærerne i virksomheden til gode; det står der ingenting om.

På samme måde som ved Nationalbanken foreslår man, at fonden skal ledes af et repræsentantskab, hvor kapitalinteresserne er stærkt dominerende, har den overvejende indflydelse. VS er direkte imod forslaget. Jeg kom med et forholdsvis skarpt indlæg for en fjorten dages tid siden, da regeringen kom med sit forslag om fondsstøtte til innovation, teknisk udvikling af nye produkter osv. inden for virksomhederne. Der var grund til, syntes jeg, at holde en forholdsvis skarp tale om det, men der var næsten grund til at komme med et endnu skarpere indlæg mod denne ene del af SFs buket. Vi er direkte imod dette forslag.

SF foreslår også nogle restriktioner for kommunernes adgang til lånfinansiering. De er på samme måde som regeringens politik i dag indrettet sådan, at nogle statslige embedsmænd skal sidde og skønne over, hvilke kommuner der allernådigst kan få lån. Det er ikke godt, og jeg misunder heller ikke de embedsmænd, der eventuelt skal sidde og skønne. Det er også en unødvendig antastelse af det kommunale selvstyre, som man herinde tit taler så smukke ord om. Jeg ved godt, at det allerede i dag foregår på den måde, men det gør ikke forslaget rigtigere.

Jeg må i øvrigt bemærke, at kommunerne efter forslaget får mindre lånefrihed end en hvilken som helst tilfældig fabrikant, og man kan nok spørge, om det nu også kan være rimeligt. I det omfang der skal gribes ind og reguleres over for kommunernes låntagning, skal det efter min opfattelse ske efter klare kriterier. Jeg hørte godt, at hr. Niels Helveg Petersen stillede sig tvivlende over for muligheden af at opstille klare kriterier. Socialdemokratiet i modsætning til SF her går ind for klare

[Sigsgaard.]

kriterier, og heri er jeg enig med socialdemokratiet. Der må være så klare kriterier som overhovedet muligt, så kommunerne ved, hvad de har ret til, og så de simpelt hen af deres planer, budgetter osv. kan se, at de har ret til at låne så og så meget. Det skal ikke være statslig velvilje, der skal være afgørende.

Må jeg i den forbindelse lige i en parentes sige til hr. Niels Helveg Petersen, der mente, at låneproblemerne for kommunerne i dag stort set var reduceret til kun at gøre sig gældende i hovedstadsområdet, at deri er jeg ganske uenig. Jeg tror, at der mange steder rundt omkring i landet og måske netop nu er et ganske stort behov for at låne, og følger man med i de kommunale tidsskrifter, vil man se, hvordan de kraftige indgreb over for kommunernes lånemuligheder bremser kommunale investeringer rundt omkring, også på områder, hvor nok de færreste folketingsmedlemmer ønsker investeringerne bremset.

Jeg vil også kommentere forslaget om en pensionsreform. Jeg må først sige, at det er uklart og meget dårligt gennemarbejdet; men det lægger forslagsstillerne i og for sig ikke skjul på, for de siger tydeligt, at hensigten er at få lavet en fond og først i anden række at gøre noget for alderspensionisterne. Der kan være grund til at forbedre pensionisternes kår, men det bør ikke ske ved, at der udbetales pensioner af forskellig størrelse, sådan at de tidligere højtlønnede får mest, de tidligere lavtlønnede mindst. De urimelige indkomstforskelle skulle vi jo nødig have forlænget kunstigt ind i alderdommen. VS holder fast ved princippet: ens pension til alle. Men i dag blander staten sig i pensionisternes private forhold, og det kunne der være grund til at ændre. Det rager efter min mening ikke staten, om en pensionist er gift eller ej. Han eller hun bør altid have ret til hel pension. I dag spiser man ægteparrene af med 1½ pension. Hvis et sådant pensionistægtepar lader sig skille, får de to pensioner, en hver, i stedet for 1½, og de får fire personfradrag i stedet for to. Det er altså et lidt sært system, vi har fået bygget op dér, så på det punkt er der brug for en ændring. Det havde derfor været naturligt, om socialministeren, der, så vidt jeg erindrer, er tidligere

formand for Dansk Kvindesamfund, gik foran her og sagde: ens pension til hver eneste pensionist her i landet og væk med forsøksbehandlingen af dem, der er gift.

I øvrigt viser socialforskningsinstitutets undersøgelse, at pensionisterne måske i endnu højere grad end det, der her stilles forslag om, har brug for en bedre omsorgshjælp, mere hjemmehjælp, bedre sygepleje, flere plejehjemspladser og en hel række andre tilsvarende ting. Behovet for dette er måske endnu større end behovet for at få større pensioner. Der er behov for begge dele, men når partierne stiller forslag, er det, som om det er nemmere bare at foreslå pensionen forhøjet — i øvrigt ved man jo også om forslaget her, at det ikke bliver gennemført — mens det straks er langt mere kompliceret virkelig at udtænke et bedre system til forsyning af de ældre med alle de ting, jeg har nævnt: hjemmehjælp, omsorgsarbejde, sygepleje osv. Det er mere kompliceret, det viger man ligesom lidt tilbage for. Men socialforskningsinstitutets undersøgelse har altså meget klart vist, at der er kolossale mangler på det område, og man må så håbe, at nogen vil tage det lidt mere grundigt op, end det er gjort hidtil.

Fremtidsperspektivet, når vi skal tale om pensioner, må efter VS' opfattelse være en samfundspension, som alle, der ikke er i erhvervsarbejde, får, f. eks. børn i stedet for børnetilskud, folk under omskoling, folk, der vil være hjemme hos deres små børn et år eller to, kunstnere og selvfølgelig ældre mennesker, handicappede osv. Perspektivet må være, at det, man kan kalde arbejdstvangen, som hviler over de fleste af os undtagen de allermest privilegerede, forsvinder. Tiden er nok inden alt for længe inde til, at man nogenlunde realistisk kan tale om i hvert fald at lempe denne arbejdstvang. Man vil herefter forstå, at en indtægtsbestemt pension, som SF foreslår, ligger meget langt fra det, som venstresocialisterne forestiller sig og ønsker.

Der er således en række af SF-forslagene, vi må gå imod. Enkelte er vi positive over for. Forslagene som en helhed er vi ikke glade for, vi synes, at de er præget af en borgerlig holdning, og det, at de ikke udgør et alternativ til regeringens politik, kan bidrage til at bibringe mange mennesker det indtryk, at der slet ikke kan opstilles et

[Sigsgaard.]

alternativ til denne politik, og det er i hvert fald ikke rigtigt. De fleste af forslagene her kunne efter vores opfattelse næsten lige så godt have været fremsat af de borgerlige partier, f. eks. de radikale. De fastslår, at kapitalen, erhvervslivet, fortsat skal være næsten ene om at bestemme den økonomiske udvikling og næsten ene om den økonomiske magt. Det er derfor vildt overdrevet, når ordførerne for det konservative folkeparti og venstre mente, at der her var tale om voldsomme indgreb over for kapitalen. Det er der ikke.

Der er et par forslag, der afviger noget fra den vurdering, jeg her har givet, og det er de forslag, der har at gøre med boligområdet og jordpolitikken. Dem ser vi anderledes og meget mere positivt på. Visse af de 11 forslag er jeg med disse bemærkninger gået let hen over, men det betyder ikke så meget. Alle er klar over, at forslagene her ikke bliver gennemført, og det gælder stort set alle de forslag, der fremkommer fra oppositionens side, uanset af hvad art de er.

Hanne Reintoft: Det er unægtelig en imponerende række SF-forslag, der skal behandles under ét i dag. Men man kan godt, når man sidder og læser dem igennem, få det indtryk, at det mere har noget med historien om kejserens nye klæder at gøre. Det er i meget høj grad kvantiteten og ikke kvaliteten, der præger dem. I så godt som alle SFs forslag er der én gennemgående tanke, nemlig fondsdannelse, og det vil for det meste sige fondsdannelse baseret på penge indbetalt over skatter eller anden form for opkrævning hos lønmodtagerne.

Fondstankerne er jo meget, meget moderne i den vestlige verden for øjeblikket, og da vi efterhånden snart får stukket dem ud som løsning på både det ene og det andet, tror jeg, det er nødvendigt at trække et par principielle fakta om disse af arbejdende mennesker indbetalte formuer frem, navnlig da vi vel kan regne med og frygte for, at tankerne også snart vil være fuldt accepterede af de borgerlige partier. Så vidt jeg ved, har storkapitalen i Sverige ikke noget imod den svenske form for fondsökonomi, og går man til Vesttyskland, vil man i såvel CDU som i arbejdsgivertidsskrifter se stor begejstring for tankerne. Jeg kan

derfor berolige den konservative ordfører med, at de ikke har det mindste med socialisme at gøre.

Når tanken desværre så ofte fremsættes af arbejderbevægelsens partier, er det ud fra en samfundsbevarende synsvinkel, ud fra accepten af at skulle administrere status quo. Når man ikke kan ændre den, må man gøre det så smertefrit som muligt, og fonds kan give et vist råderum og i hvert tilfælde for et øjeblik bære samfundet ud over ellers uundgæelige kriser og de værste udslag af de indre modsigelser, som planlægningsmangel, manglende kontrol med investeringer og ordremøttagelser kan give.

I tilknytning til problemerne omkring den stærke teknisk-videnskabelige udvikling og den tiltagende kapitalkoncentration tilspidses problemerne omkring kapitalakkumuleringen, og storindustrien må presse staten til at udnytte alle muligheder for at løse disse problemer. Ved hjælp af fondsdannelser skabt af lønmodtagerne kan man fra statsmagtens side opsamle en del af arbejderes og lønmodtageres indtægter til at dække storkapitalens investeringsbehov, ikke mindst på områder, hvor kapitalmagten ikke selv er interesseret i at risikere sin kapital.

Men hvad betyder det for lønmodtagerne? Det betyder ganske konkret og sagt lige ud to ting: det betyder mindre løn og i stedet for en vis form for statslig tvangsopsparing. Lønarbejdernes fondsdannelser betyder, at de må give afkald på mulig disponibel indkomst, forbrugsgoder og levestandardforhøjelse til gunst for nogle tvungne fondsdannelser, der, når de bliver udleveret til inflation og prisstigning, bliver særdeles tvivlsomme. Alligevel må man erkende, at man kan vinde en vis popularitet for tanken. Den kan hjælpe til at skjule den skæve indkomst- og formuefordeling ved at hykle, at alle er medejere i samfundet. For nogen tid kan den standse kritikken af ejendomsforholdene uden at ændre dem det mindste. Den kan i propagandaen anvendes til at bilde lønmodtagerne ind, at også de er medejere af produktionsmidlerne.

Det konservative partis formand og partiets ordfører har da også hver for sig i forskellige taler ivrigt grebet tanken om hver mand sin aktie, sikkert i en klarere erkendelse end SF af, at det ikke på nogen måde

[Hanne Reintoft.]

vil give hver mand nogen som helst indflydelse. Målet for et socialistisk parti bør derfor være at afsløre, at hele denne fondstanke er et overgreb på løn, der retmæssigt skulle tilkomme lønarbejderne. Målet bør være hele tiden at understøtte, at ideer om fonds og arbejderaktier ikke på noget tidspunkt må standse kampen for lønforbedringer eller for ægte medindflydelse og medbestemmelsesret på virksomhederne og snarlig overtagelse af nøgleindustrierne.

Skulle et socialistisk parti snakke om fonds, måtte det blive krav om fondsmidler indbetalt af arbejdsgiverne sammenføjet med en lovgivning, der ved prisbegrænsende love hindrede, at udgifterne blev læsset på varerne. Hvis lønmodtagerfondsmod et sådant partis vilje blev aktuelle, må målet være at advare lønmodtagerne imod dem og samtidig skaffe den størst mulige indflydelse på administrationen af deres egne pengemidler og ikke, som bl. a. SF, overlade det til bestyrelser, der ifølge deres sammensætning må komme til at tjene arbejdsgeberinteresser.

Ingen af disse tanker ses i SF's forslag. Tværtimod er man røget lige på limpinden i sin iver efter at være med til at skjule de dybe modsigelser, der er i vort samfund, modsigelser, der ikke mindst kommer for dagen i øjeblikket.

Det er for trættende at gå i detaljer med alle SF-forslagene, men nogle af dem vil jeg gerne kommentere lidt nøjere ud fra de her fremførte tanker.

Forslaget om oprettelse af Danske Erhvervs Investeringsfond og i tilslutning hertil udstedelse af for 10 milliarder kr. værdifaste statsobligationer over to finansår kan vi ikke støtte. Man behøver ikke at oprette specielle fonds for at afbøde de effektivt arbejdende virksomheders vanskeligheder med at skaffe sig kapital til udvikelse, hvis man ellers vil gribe om nældens rod. Det er nok rigtigt, at hele udviklingen for tiden giver dem såkaldte vanskeligheder; men det vil være langt simplere og enklere at afbøde dette ved at indføre en effektiv investeringskontrol, der hindrer, at den kapital, der dannes over den nuværende opsparing, finder anvendelse til forskellige fidusinvesteringer og uproduktive formål. Siden adgangen til at foretage skat-

tefri ekstraordinære afskrivninger blev indført, ved alle her, at der er foretaget kæmpemæssige investeringer i formål, som nok er privatøkonomisk profitable i kraft af skattefritagelsen, men som ingenlunde er rentable eller produktive set ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt. Det er disse investeringer, man skal kæmpe for at komme til livs, i stedet for at sikre deres eksistens med lønmodtagernes penge. Man glemmer at sørge for for samfundet livsnødvendige investeringer, medens andre interesser uhindret kan plejes. Kommer man dem til livs gennem effektiv investeringskontrol eller ved at afskaffe de skattefri afskrivninger, eventuelt ved begge dele, skal det nok vise sig, at der er tilstrækkelig kapital til at tilfredsstille alle berettigede og alle økonomisk velmotiverede investeringsønsker.

Man må også sige, at det er helt naivt, når SF mener, man kan afsætte for 10 milliarder kr. statsobligationer i løbet af to år, uden at det vil få konsekvenser for kurserne på obligationsmarkedet som helhed. Tanken med sådanne værdifaste statsobligationer forekommer også urimelig af andre grunde. Ifølge SF-forslaget skal de indfris over 30 år ved udtrækning af lige store andele. I gennemsnit skal emissionen således løbe over 15 år, men det er ikke muligt at overse, hvorledes prisudviklingen vil forme sig i så lang en periode. Obligationskøberne vil derfor arbejde med en betydelig sikkerhedsmargen, eller risikomargen, ved kursfastsættelsen, hvilket vil resultere i, at kursen ansættes, så den giver en højere effektiv rente end almindelige obligationer. Man må antage, at SF kender til de erfaringer, der er gjort i andre lande, f. eks. Finland og Israel, hvor systemet med værdifaste obligationer har været prøvet og har medført disse resultater. I sådanne tilfælde vil statskassen og i sidste instans som sædvanlig selvfølgelig skatteyderne kun blive påført meget betydelige tab.

Må jeg om forslaget om anbringelse af midlerne i visse selskaber m. v. sige, at det næppe kan give anledning til principielle betragtninger af særlig rækkevidde. Det burde være en selvfølge, at de omhandlede selskabers og foreningers midler til gavn for de forsikrede anbringes så sikkert som muligt, og at de derfor i hvert fald næppe bør anvendes til køb af aktier i enkeltvirksom-

[Hanne Reintoff.]

heder. Måske kunne de — jeg siger udtrykkelig måske — med samme sikkerhed som obligationer anbringes i aktiecertifikater, der er baseret på aktieporteføljer omfattende et stort antal selskaber, idet gevinster og tab stort set vil opveje hinanden.

Til forslaget om midlertidige ændringer af lovgivningen om banker og sparekasser kan blot siges, at det er svært at se en dybere visdom i, at ændringerne blot skal være midlertidige. Det burde dog også for SF være en selvfølge, at de statslige myndigheder bør sikres permanent adgang til at have indflydelse på landets kreditvilkår, og at de nuværende tilstande, hvorefter disse vilkår reguleres ved aftaler mellem Nationalbanken og de profitmotiverede forretningsbanker, må bringes til varigt ophør. Heller ikke her hjælper halve forslag; derimod tilslører de de virkelige kendsgerninger.

SF prøver også ved nogle forslag at imdegå boligmiseren og har evig ret i, at det er et meget påtrængende problem, så påtrængende, at konstruktive forslag selvfølgelig må hilses med en vis velvilje, navnlig når vi forude kan ane en måske endnu mere katastrofal indgåelse af et nyt boligforlig mellem regering og socialdemokrati. Vi kan selvfølgelig kun være enige i, at den stærke stigning i priserne på ejendomme, navnlig siden ændringen af støttelovgivningen i 1958 og de efter oprettelsen af 3. prioritetsinstitutter forøgede muligheder for belåning af fast ejendom, har været medvirkende til at forstærke inflationen. Foranstaltninger, der kan bidrage til at stække denne inflationsfaktor, må derfor være velkomne. Men i forbindelse med det foreslåede forbud mod salg af ikke byggemoden jord i en overgangsperiode, indtil en lovgivning på længere sigt kan gennemføres, rejser der sig dog en række problemer ikke mindst af juridisk art. Umiddelbart er det heller ikke til at se nødvendigheden af et sådant forbud, som vil begrænse udbuddet af jord og isoleret betragtet befordre stignin-

gen i jordpriserne. Hvis formålet er at dæmpe dem, må det være tilstrækkeligt at maksimere dem, som det også er foreslået i et af forslagens punkter.

SF foreslår ejendomsvurderingen lagt til grund ved fastsættelse af salgspris. I det korte løb, etter at vi nu lige har haft en vurdering, er det formentlig praktisk, men på længere sigt går det næppe, når man tager i betragtning, hvordan vurderingen fremkommer.

Forslaget om at begrænse mulighederne for at belåne kan utvivlsomt gennemføres. Det vil medvirke til at presse priserne og kan således måske være fornuftigt. Det har også, så vidt jeg er orienteret, været forsøgt en gang før omend ud fra helt andre forudsætninger, nemlig i 1940-41. Erfaringerne fra dengang tyder på, at det er temmelig umuligt at administrere en sådan lov, og det må man vel også have gjort sig klart. Jeg tror, ordningen er for kompliceret, men helt bestrides kan det vel ikke, at den kunne anvendes i en overgangsperiode.

Samtidig må opmærksomheden dog henledes på erfaringen fra 1950'erne. Indtil 1958 kunne staten styre jordpriserne, fordi staten støttede omkring 90 pct. af byggeriet og derved skabte et købers marked med hensyn til jord. Gennemførelsen af et forslag om at lade staten genoptage finansieringen må vel kunne føre i retning af de samme tilstande, men det forudsætter antagelig, at staten overtager finansieringen også af familieshusene. Forslaget om en finansieringsfond er og bliver ganske unødigt kompliceret. Det, sagen drejer sig om, er, at staten én gang for alle må gøre sig klart, at opførelse af boligbyggeri er og bliver en social opgave, som naturligt må påhvile det offentlige. Staten må derfor påtage sig at finansiere boligbyggeriet med pari-statslån op til 94 pct. eller 97 pct. til en så tilpas lav rente, at en familieejlighed kan udlejes til en rimelig leje set i forhold til en arbejderindtægt.

Som nævnt før er fondstanken heller ikke her på nogen måde nødvendig. Staten må

[Hanne Reintoft.]

påtage sig opgaven blankt. Knytter man finansieringen til en fond, løber man bortset fra det asociale i fondsdannelsen den risiko, at staten i en situation, hvor økonomien er stram, skærer byggeriet ned, fordi fonden mangler de nødvendige midler. Bygges skal der til rimelige, fornuftige priser og i tilstrækkeligt omfang, og staten må klare økonomien over et rimeligere og sundere skattesystem, hvor pengene inddrives, hvor de er at inddrive, og hvor omkostningerne holdes nede, hvor de hører hjemme.

Også på dette område er udstedelsen af værdifaste obligationer et usikkert moment, selv om det kan give andre virkninger. Som sagt har erfaringerne fra andre lande ikke været umiddelbart gunstige, men SF synes at have en tyrkertro på, at sådanne obligationer vil kunne sælges til pari. Det er nok højst tvivlsomt og svært at vurdere fra sag til sag, hvad vej det vil gå. Selv om de bliver værdifaste, er det ikke givet, at køberen på dette område vil finde 6 pct. rente tilstrækkeligt. Køberen vil se på andet end sikkerhed; det fremgår bl. a. af, at 3. prioritetsinstitutternes obligationer, som er statsgaranterede og derfor 100 pct. sikre, ikke har kunnet holde samme kurser som hypotekforeningslån. Vi må altså se i øjnene, at køberne spekulerer i inflationen.

SF foreslår oprettelsen af et statens bygningsdirektorat, bl. a. omfattende de offentlige byggetjenester. Så vidt jeg er orienteret, har sådanne tanker været diskuteret i flere år, men er nu definitivt droppet, mens man er i fuld gang med at oprette særlige byggetjenester for undervisningsministeriet og socialministeriet. Flere planer for offentligt byggeri og boligbyggeri behøver man ikke at efterlyse; de findes allerede. Dels arbejdes der med en kommende finanslov, dels med budgetter for 3 år og derefter, og heri ligger naturligvis også projekter for det offentlige byggeri. For boligbyggeriet arbejder de sociale boligselskaber med planer for adskillige år fremover, og jeg tror nok, man kan regne med, at de placerer byggeriet dér, hvor der er brug for det, forudsat at der er byggemoden jord til rådighed. Derfor er hjemmel til ekspropriation af jord til boligformål en særdeles god idé, som vi kan støtte varmt.

De følgende punkter i forslag til beslut-

ning nr. XXVIII er jo en afskrift af vismændenes byggerapport med flere gode, men gammelkendte ideer imellem. Det er da rigtigt, at der tiltrænges typisering af det offentlige byggeri; det er gennemført i beskedent omfang enkelte steder, og der arbejdes på at gennemføre det også andre steder, f. eks. i skolebyggeriet. Normer for lejlighedsstørrelse og boligens kvalitet findes, men arbejdet for at forbedre dem er selvfølgelig tiltrængt og velkomment.

Med hensyn til forslaget om at lægge ansvaret ud til byggeriets teknikere må det have været SFs tanke at opfylde et af boligministerens hedeste ønsker. Samtidig er det dog nok letsindigt at forenkle forskrifterne. Man må nok gå den anden vej og give så udførlige forskrifter, at der ikke er smuthuller. Jeg tror dog, det er utopi at lade teknikerne overtage ansvaret, eventuelt ved en autorisation, og den alvorlige kritik, som „Minerva“ for nogle dage siden havde fremme i pressen om det dårlige byggeri, tyder heller ikke på nogen måde på, at det vil være forsvarligt at lade teknikerne selv overtage hele ansvaret.

Der ligger også et flot henstrøet forslag om en pensionsreform, der skal være indtægtsbestemt og samtidig indkomstudjævrende. Det er nok nødvendigt så først at prøve at gøre lidt for at udjævne indkomsterne. I det hele taget må det siges, at vore pensionisters forhold for øjeblikket er så belastet — måske er det vor allermest socialt belastede samfundsgruppe — at helt anderledes grundige, pengekrævende og velgennearbejdede forslag bør til. Det rimelige forslag i denne situation kan kun være forslaget om at få opgivet tanken om den fulde folkepension og i stedet for sørge for en god pension til dem, der kun har pensionen at leve af. Det er meget, meget rigtigt, at specielt ægtefællers pensionsforhold bør i søgelyset her.

Endelig er der så — jeg ved ikke, om det er til at le eller græde over — landbrugsforslaget, der vel nærmest må betragtes som en principiel hyldest fra SFs side til kapitalens overtagelse af det danske landbrug. Hvis forslaget skulle vedtages, hvad det gud være lovet ikke bliver, ville kapitalister via aktieselskaber og udstedelse af præferenceaktier kunne genoprette næsten middelalderlige ejerforhold til jorden med god-

[**Hanne Reintoft.**]

ser, fideikommiss, stamhuse osv. Stavnshåndbåndet er formelt ophørt, men med den forhåndenværende arbejdsformidlingslov og aktieselskabernes foreslåede frie ret til køb af den danske landbrugsjord må det være muligt at gennemføre absolut uværdige former for beskæftigelse af landarbejdere og smålandmænd. Vi kan ikke kraftigt nok vende os imod denne, skal vi sige meget løst formulerede tanke.

Det må konkluderende siges, at der er gode ideer — eller skal vi sige visse godt formulerede strøtanker — i forslaget, men de fleste af dem hviler på det usunde grundlag...

Første næstformand (Kaj Andresen): Jeg gør opmærksom på, at forslaget til en landbrugsreform ikke er til behandling.

Hanne Reintoft: Undskyld, men nu har jeg sagt min uforgribelige mening om det... at der gennem en beskæring af nødvendige og rigtige lønkrav skal rejses kapital til socialt nødvendige foretagelser. Det kunne finansieres på en ganske anden måde, hvis man ville, og hvis man turde foreslå det.

Kai Moltke: Det er jo en temmelig stor buket, der her er forelagt af SF, og meningen, at de skal være et alternativ til den politik, regeringen fører, træder temmelig tydeligt frem. Jeg tror alligevel, det havde været fornuftigere, om man havde foretaget en teknisk adskillelse af de forskellige problemer, som ligger her, for helhedsbilledet er jo temmelig udflydende. Hele det afsnit, som drejer sig om Nationalbanken, bankers og sparekassers stilling, fonds til finansiering af industrier osv., er jo i sig selv stort nok, og det havde været nok at diskutere det for sig her. Når man så oven i købet tager hele pensionsordningen og de sociale pensioner med i et særligt forslag, fremtræder det bogstavelig talt som et forsøg på at sprede folketingets diskussion over en hel række forskellige ting med det tydelige resultat, at intet af det kan blive sagligt belyst eller sagligt gennemgået. Derfor må jeg først og fremmest klage over, at man her har slået et stort brød op, men glemte, hvor stor bageovnen herinde er, så det derfor kan have sine vanskeligheder at få brødet bagt helt igennem på én gang. Men der fin-

des ganske naturligt fornuftige og gode ting i de forslag, som SF her har fremsat.

Nu har man rejst det spørgsmål, om man ikke her bare stiller en hel række ting op, som alle sammen holder sig inden for rammerne af den nuværende økonomi, de nuværende ejendomsforhold, den nuværende sociale fordeling og de nuværende sociale tilstande. Se, det er altid og har altid i arbejderbevægelsens historie været sådan, at man, når man tager fat på visse iøjnefaldende fejltagelser i den førte politik, så at sige mobiliserer gradvis og gør det dér, hvor de vigtigste problemer ligger. Man kan selvfølgelig indtage det standpunkt at sige: vi vil have det hele lavet om; vi vil have en recept for, hvordan et socialistisk samfund ser ud! Men jeg er ikke sikker på, at det er helt klogt. Over for kritikken mod at fremsætte konkrete forslag vil jeg gøre den indvending, at det at opnå en krone mere i timen på arbejdspladserne i sig selv kun er et dagskrav, et led i en bedre tilpasning af øjeblikkets økonomiske og ejendomsnærmte system i samfundet, men derfor kan det godt være en mobiliserende faktor i kampen mod kapitalistisk udbytning. Når vi stiller tingene sådan op, vil jeg dog sige, at der inden for rammerne af SF-forslagene findes tydelige tendenser til at begrænse den nuværende spekulationsfortjeneste, udbytningen på en række områder, og det vil jeg i alle tilfælde for mit vedkommende ikke bebrejde SF. Dermed være ikke sagt, at jeg kan sige god for eller være enig i komplekset som helhed.

Der er f. eks. den offentlige erhvervsfinansieringsfond. Lad os sige, hvad det er: i virkeligheden er det et forsøg på at skabe en forenkling af den foreliggende situation. Det er jo nemlig ikke sådan, at vi ikke har adskillige former for offentlige eller offentligt godkendte fonds på de forskellige områder. Vi har skibskreditfonden, som i sin tid blev dannet på grund af de vanskelige beskæftigelsesforhold på værfterne og for at gøre værftsindustrien konkurrencedygtig med udlandet. Vi har eksportkreditfonden. Vi har adskillige låneordninger for landbruget osv. Staten giver efterhånden en hel del inden for de erhvervsnærmte rammer. Hertil kommer supplerer gennem egnsudviklingsloven. Vi har efterhånden så mange særordninger, at alene det at skabe en for-

[Kai Moltke.]

enkling og et simplere fordelingsapparat i sig selv ikke er nogen helt lille opgave at tage sig på, for hvordan man end stiller sig til problemerne, er der vel ingen, der kan være interesseret i, at det hele skal være så indviklet og fordelt på så mange forskellige hænder og så modstridende interesser som overhovedet muligt. Altså kan jeg ikke se det som andet end en forbedring, når man her prøver på at skabe en forenklet ordning for eventuel offentlig finansiering på de områder, hvor dette er mest nødvendigt.

Dernæst til nogle enkeltheder ved forslagene, som jeg i høj grad sætter pris på. Udgangspunktet er sådan set at få lagt et om end kun foreløbigt loft over jord- og grundprisernes yderligere stigning. Jeg er ikke sikker på, at den 14. alm. vurdering giver den rigtige maksimalpris; men vi ved jo alle sammen, at hvis jordprisernes og grundprisernes stigning bliver ved, påvirker det direkte hele realkreditmarkedet, så der skal yderligere lånekapital til for at fremme det nødvendige byggeri. Derfor vil det at lægge et solidt loft, for min skyld også gerne i forbindelse med en maksimalpris, betyde begrænsning af spekulation og dermed af økonomisk udnyttelse af dem, som trænger til lejligheder i dag.

Derfor er det fornuftigt at rejse denne tanke her, hvordan den end bliver i sin endelige form. Men så kom den indvending straks fra de borgerlige ordførere: ja men hvis man lægger et sådant maksimum for, hvad ejendomme og jord må sælges til, så risikerer vi en knaphed, som kan indvirke på prisen. Jeg kan råde disse borgerlige skeptikere til f. eks. at se en lille smule på den sidste franske jordlovgivning. Men der er måske en forglemmelse hos dem, der har udarbejdet forslaget. Der er nemlig den mulighed at fremme lysten til at sælge jord, som ligger parat til at udnyttes, ved at indføre en variabel afgift, som stiger jo længere jorden tilbageholdes af konsortier el. lign. Det var måske et moment, man skulle tage med. Det er ikke et mere omvæltende forslag, end at det var med i den sidste franske jordlovgivning, hvor det er benyttet til at sørge for, at udbuddet ikke i for høj grad indskrænkes.

Det næste spørgsmål, jeg lige vil berøre her under debatten, er tanken om at skabe

denne 10 milliarder kr.s reserve i løbet af 2 år til finansiering af byggeri. Der melder sig to spørgsmål, som jeg tror man skal se yderst køligt og sagligt på i udvalget. Betyder dette, at man i løbet af 2 år vil udsende for 10 milliarder kr. nye obligationer til parikurs, at man kan sikre finansiering af boligbyggeriet, uden at det slår igen senere? Jeg har lidt vanskeligt ved at følge tankerne på dette felt. Hvis der ikke sælges til pari, må det være forbundet med en udgift fra statens side, og det vil igen betyde, at pengene inddrives fra landets skatteydere og på den ene eller den anden måde kommer til at figurere på budgettet. Det er den ene side af sagen. Der er altså ingen garanti for en parikurs, og der er i særdeleshed ikke nogen garanti for en parikurs, så længe renten på adskillige andre områder ligger på den højde, som den har i øjeblikket. Derfor må jeg indtil efter yderligere saglig behandling sætte et spørgsmålstegn ved, at parikurs er noget, som absolut følger af sig selv, fordi det er staten, der sælger.

Den anden side af sagen er i og for sig sympatisk nok. Jeg tænker tilbage på 1958-jordlovene, da vi fik 3. prioritetsinstitutionerne til finansiering af byggeriet. De blev guldrandede, og der blev ikke indskudt nogen væsentlig kapital fra disse organisationers side. Som bekendt er det sådan, at en kreditforening eller en hypotekforening er en sammenslutning af låntagere, ikke noget aktieselskab. Men så vidt jeg kan erindre, betød oprettelsen af f. eks. Byggeriets Realkreditfond dengang, at man måtte tage et banklån på ca. 160.000 kr. til at få trykt obligationer og til at få anskaffet nogle kontormedhjælpere, nogle sagkyndige osv., og ud af det opstod efterhånden denne kapitalrige institution. Under sådanne forhold kan jeg ikke indse andet, end at det havde været klogere allerede dengang at lade 3. prioritet overtage af staten, så det var staten, der direkte udsendte obligationerne. For så vidt er jeg enig i SF's forslag, for når vi har disse mere eller mindre private organisationer, der finansieres af bankerne, løber der altid en hel del udgifter på.

Hvis vi altså må regne med, at der bliver en vis difference mellem parikurs og det, obligationerne kan sælges for, må der på den ene eller den anden måde inddrages midler til dækning af tabet. Til gen-

[Kai Moltke.]

gæld prøver man at opmuntre kursen ved at sige, at nu er papiret indeksreguleret, nu stiger renten efterhånden sammen med prisniveauet. Ja men jeg er ikke sikker på, hvis vi bevæger os inden for disse rammer med de stadig stigende priser og får de stadig stigende renter på disse af staten udstedte obligationer, at man så ikke til en vis grad snyder sig selv, og at det ikke ville være billigere i det lange løb at udvide rentesikringsordningen, sådan som det er foreslået af socialdemokratiet. Jeg tror nemlig, at forslaget her om at udstede statsobligationer uden nogen garanti for parisalg og med en stadig følgen pristallet med hensyn til renteberegningen indeholder en risiko for, at det vil give mindre end en udvidelse af rentesikringsordningen i den givne situation. Jeg tror, man i udvalget skal undersøge meget nøje, om der gennem denne nye, store udbygning af statsinstitutioner vindes mere, end der vindes gennem udvidelse af rentesikringsordningen i den kommende tid.

Det er et par af de grundspørgsmål, som jeg tror man skal søge erfaringer om fra lignende forsøg, der er gjort i udlandet; Finland er f. eks. inddraget i debatten. Men rent umiddelbart tror jeg mere på, at en udvidelse af det rentesikrede sociale byggeri til 18.000 eller 20.000 lejligheder om året vil blive mindre bekostelig og give en større stabilitet på dette område, for i virkeligheden er der kun tale om en omskrivning af den ordning, som allerede findes i forvejen, hvor ganske vist faktorerens orden er en anden, men hvor facit meget nær kan blive det samme, bortset fra at der her skabes et stort og nyt apparat.

Derefter er næste afsnit af SF's forslag om begrænsning af jordpriserne det mest iøjnefaldende. Når realkreditmarkedet i den grad, som tilfældet er, er blevet oversvømmet med stadig nye obligationer, er den største faktor i dette spil jordprisen, og hvis jordprisen bliver ved med at bevæge sig opad efter de baner, som er afstukket blot mellem de to sidste vurderinger, når man ingen steder ved blot en mekanisk regulering af formerne for salg på obligationsmarkedet. Det er en af de ting, som jeg tror kræver en nøje undersøgelse, før man går videre på dette felt.

Men så kommer der et helt andet kompleks af spørgsmål frem. Til det tab, som staten eventuelt får ved salg af statsobligationer, og til tabet ved den stadig stigende rente- og afdragsudgift vil der uvægerlig komme endnu et moment, som det vil være yderst letsindigt at overse i den kommende situation: hvis realkreditkrisen bliver ved med at udvikle sig, hvis jordprisudviklingen bliver ved, kommer vi ud for et helt andet fænomen, som også må stilles op og undersøges til bunds. Blandt de ting, jeg taler om her, vil komme risikomomentet derved, at den samtidige nedskæring af statsobligationernes løbetid til 30 år i sig selv er noget, som vil virke fordyrende. Under de omstændigheder vil jeg for mit vedkommende sige, at jeg foretrækker en udvidelse af rentesikringsordningen fremfor et eksperiment, som til syvende og sidst ikke er synderlig gennemtænkt, for en nedskæring af obligationernes løbetid vil så sikkert som amen i kirken være et boligfordyrende moment, som man i den givne situation bliver nødt til at tage med i det samlede regnskab. Jo kortere en frist der skal afbetales over, des større krav må der selvfølgelig stilles til dem, som skal betale regningen i form af husleje, og derfor tror jeg ikke, man helt har fundet de vises sten ved formuleringen af denne form for statslig finansiering af byggeri.

Nu er det jo et stort kompleks, og det kunne ikke falde mig ind her i dag at gennemgå alle disse forslag, fordi det er en principdebat; jeg holder mig selvfølgelig til det, som efter min mening er det væsentlige. Der er en række gode tanker, en række praktiske forslag. Jeg beklager blot, at man i denne forbindelse har taget hele den sociale pensionsordning med, for den hører hjemme på et andet felt. Den hører hjemme under en særskilt behandling, og tager man den med her, kommer man meget let ud at svømme.

Med hensyn til fondene i almindelighed tror jeg, man skal være yderst forsigtig med at kombinere flere opgaver. Hvis man skal skaffe bedre aldersrente, tillægspensioner, invaliderenter og alt det andet, er jeg ikke sikker på, at det er så klogt at sætte dette i forbindelse med en fond, som giver sig af med bolig- eller erhvervsfinansiering. Hvorfor ikke? Fordi man hurtigt kan tilveje-

[Kai Moltke.]

bringe en fond, som sætter os i stand til at udbetale bedre og rundeligere summer på det sociale område til dem, som trænger til det. Der står vi i virkeligheden i en interessekonflikt, for de, der hurtigst muligt skal havde de højeste understøttelser eller tilskud på grund af deres sociale nødsituation, er selvfølgelig interesserede i, at fonden skal vokse så hurtigt som muligt, så man kan gå i gang med opgaverne. Hvis man kombinerer det med boligbyggeri, hvor man bliver nødt til at tage med i betragtning, at det her drejer sig om at bringe finansieringsudgifterne ned, kommer vi meget let til at stå over for en af de situationer, hvor adskillelse af disse opgaver og disse fonds vil være en påkrævet nødvendighed, hvis man ikke skal nå et eller andet dårligt kompromis mellem disse to forskellige og modstridende interesser.

Jeg skal for mit vedkommende sige, at jeg tror, det er nyttigt og påskønnelsesværdigt, at SF har udarbejdet disse forslag. Det er jo ikke meningen, at de skal igennem tre behandlinger og forkastes her i løbet af nogle få uger. De er at betragte som et initiativ til at undersøge en række økonomiske, sociale og boligmæssige problemer. På den baggrund tror jeg de fortjener en saglig og grundig udvalgsbehandling, hvor man så at sige får pustet avner og hvede hver sin vej inden den endelige behandling af disse forslag og så vidt muligt prøver at forene andre konstruktive ideer som dem, der på en række af felterne foreligger fra socialdemokratiets side, med de forslag, som SF her har fremsat.

Jeg skal altså udtrykke min anerkendelse af, at SF har fremsat disse forslag. Nu befinder vi os jo i en kommunal valgsituation; det giver altid inspiration, og det gør somme tider, at appetitten vokser ud over det forsvarlige, når man skal pointere sine synspunkter. Jeg tror, man skal se at få tingene på plads og prioritere de enkelte områder efter, hvad de er værd.

Lad mig så sige til sidst om Nationalbank, banker og alt det andet, at selvfølgelig er jeg tilhænger af den størst mulige statskontrol og folketingskontrol med hele vort kreditsystem. Jeg er ikke selv sikker på, at der er vundet ret meget ved ikke at stille forslag om, at Nationalbanken gøres

til en statsinstitution, og ved ikke gennem ændringsforslag til aktieselskabsloven, loven om banker og loven om sparekasser og alle de øvrige ting, som hænger sammen med det, at give staten ansvaret for penge- og kreditpolitikken. Det er ikke, fordi jeg ønsker her at prædike illusioner, for selv om Nationalbanken blev statsbank i den givne situation, ville udbyttet ikke blive alt for stort, eftersom den under alle omstændigheder ville være en statsbank, hvis dispositioner bestemtes af det i øjeblikket i folketinget bestående borgerlige flertal. Der er noget sundt i tanken om en statsbank og om statens regulering af penge- og kreditforholdene; men det kommer pinedød an på, hvem det er, denne stat repræsenterer, og hvis interesser den i det store og hele dækker. Men som overgangsfænomen vil jeg indrømme, at det ville være rimeligt, om man også her sagde: intet over og intet ved siden af folketinget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Dam): Jeg kan begynde med at takke for mange saglige bidrag til denne debat og for en hel del anerkendelse af, at vi har udarbejdet denne buket af forslag. Jeg har konstateret, at mange ordførere har fremhævet; at der, som hr. Haunstrup Clemmensen sagde, var meget godt og meget nyt — men som den gamle vittighed lyder: det gode var ikke nyt, og det nye var ikke godt. Noget af det gode var gode, gamle konservative tanker, og jeg har også konstateret, at der var gode, gamle venstretanker, gode, gamle radikale tanker og naturligvis først og fremmest gode, gamle socialdemokratiske tanker i vore forslag. Det glæder mig, for det vil vel sige, at man i det, som det også så venligt er blevet sagt, ser en hel del strejf af fornøft, som man ikke rigtig kan afvise, og så er det naturligvis meget klogt; at man identificerer dem med sine egne synspunkter. Jeg kan selvfølgelig så også minde om det, som vi i vort parti ofte har grund til at glæde os over, nemlig „at alle gode tanker de kan slet ikke dø“, og mene, at de pågældende må trøste sig ved, at førtsettelsen lyder: „før endnu bedre tanker er spiret af deres frø“.

Man har fra forskellig side kritiseret, at hele denne buket blev fremlagt. Hr. Kai Moltke sagde sidst, at det vel hang sammen

[Poul Dam.]

med kommunalvalget. Det gjorde det nu ikke, det hang sammen med en invitation fra økonomiministeren, som vi synes det ville være uhøfligt ikke at efterkomme. Men det hænger også sammen med, at vor indstilling i det hele taget er, at et oppositionsparti har pligt til at yde bidrag til folketingsarbejdet ved at fremsætte egne forslag, enten de er fuldt udarbejdede i lovsform — og det kan de jo kun på de områder, hvor det ikke er nødvendigt at benytte den særlige ekspertise, som ministeriernes embedsmænd udgør — eller i beslutningsform, som det er nødvendigt, hvor man i det store og hele må holde sig til principperne.

Beslutningsforslag må nødvendigvis, som jeg tror hr. Poul Schlüter sagde, blive forholdsvis vage derved, at der er mange detaljer, også mange praktiske problemer, som man ikke kan komme ind på. Når vi har valgt beslutningsformen, er det selvfølgelig i erkendelse af, at vi mangler den sagskundskab, som embedsmænd ville kunne have givet os — og som vi da måske kan få engang med tiden, hvem ved? — men også i erkendelse af, at når man fremsætter et forslag i paragrafform, er det alt for let at afvise forslaget hovedpunkter ved at gribe fast i en eller anden detalje. Jeg vil da gerne tilføje, at efter at jeg har taget mig tid til i dagens løb at læse det forslag til en pensionsreform, som er kommet fra socialministeren; har jeg opdaget, at det ikke er spørgsmålet om, hvorvidt det er lovforslag eller beslutningsforslag, der afgør, hvad der er vagt og uklart; der er faktisk i vort vage pensionsreformforslag betydelig flere konkrete principper end i det forslag, som vi skal drøfte en anden dag.

Jeg blev en lille smule bange for hr. Poul Schlüter, da han sagde, at forhandlinger sker bedst på grundlag af regeringsforslag. Jeg tror ikke, det er rigtigt altid. Det er da klart, som jeg har sagt ved tidligere lejligheder, at regeringen har hovedinitiativet i lovgivningsarbejdet, og at det, der skal gennemføres, nødvendigvis må laves på grundlag af regeringsforslag. Men for at regeringsforslagene kan blive ordentligt gennemdrøftet, må der komme modstående oppositionsforslag, og for at der kan laves noget fornuftigt i fremtiden, når vi har en anden regering, er det nødvendigt,

at den nuværende midlertidige opposition forbereder sig i tide og fremsætter sine forslag i tide, og det vil vi altså gerne være med til.

Flere af de borgerlige partiers ordførere og også økonomiministeren talte om det skrækkelige præg af socialisme og den socialistisk teoretiske måde, som forslagsstillerne havde anlagt, og var meget forskrækkede over det. Forskrækkelsen blev ikke delt af hr. Sigsgaard og fru Hanne Reintoft; de havde et noget andet forhold til disse forslag og et noget andet syn på deres forhold til socialisme.

Jeg var noget ked af det, ikke fordi man nu beskylder os for at være socialister, for det er vi da heldigvis, men fordi man benyttede denne udskældning — ja, en venlig udskældning, men alligevel en udskældning — i stedet for en argumentation. Det er jo meget let at fortælle, at et forslag er socialistisk, og så nøjes med denne udtalelse i stedet for at give en nøjere forklaring på, hvorfor de enkelte forslag ikke kan lade sig gennemføre. Det blev i stedet for en argumentation nogle forholdsvis løse påstande om en tyrkertro på staten, en drøm om statsdirigering, en tro på alting i bånd — nu har jeg vist fået alle de borgerlige partier med. Jeg må sige, at det er en betegnelse, som vi ikke er spor glade for. Vi tror ikke så forfærdelig meget på staten, som den har været hidtil. Vi tror ikke så meget på en dirigering ved den hidtidige stat, og vi tror slet ikke på alting i bånd. Jeg personlig har siden min tidligste ungdom haft et princip, som jeg tror økonomiministeren kender, nemlig et valgsprog, der hed: Staten stærk og folket frit! Det stod for et parti, der for længst er forsvundet, men som nogle af os havde noget at gøre med.

En stat, som lægger alting i bånd, er ingen rimelig stat. Det er efter min mening heller ikke en sand socialistisk stat, det er en parodi på socialismen, og det er ikke det, vi ønsker os. Jeg forstår godt, at den traditionelle stat, som er udsprunget af enevælden, hvor staten stod i modsætning til befolkningen, kan fylde folk med skræk; men det er ikke den stat, vi tænker os, og det er ikke den stat, vi drømmer om at få i fremtiden. Det, som man her kalder statsdirigering i vore forslag, kunne man fuldt så vel kalde folketingsdirigering. Der er tale om

[Paul Dam.]

en lovgivning, som folketinget foretager. Der er tale om bemyndigelser til ministre, som de udøver under folketingets kontrol. Der er tale om en større folketingsindflydelse på Nationalbanken.

Der er tale om, at en lang række økonomiske beslutninger skal lægges ind i rammer, hvor folketinget, pressen, offentligheden har kontrol over tingene; og det er jo en kontrol, som er effektiv i den forstand, at den foregår i åbenhed. Den foregår under den fulde diskussion i form af en debat, hvor alt kan lægges bart, hvor intet kan blive strammende, fordi den offentlige kritik nødvendigvis vil ramme ethvert forsøg på at lægge tingene i bånd. Det er noget ganske andet end den traditionelle stat. Vi tror, at den demokratiske stats stadige udvikling kan skabe en stadig større folkelig frihed, en stadig større frihed for de enkelte afgørelser, uden at det har noget som helst at gøre med det, man traditionelt ser som bureaukratiets og autoritetens skræmmebillede.

Når vi f. eks. i flere af bemærkningssættene har brugt ordene en smidig administration, så er det ikke mundsvejr eller noget af det, som jeg forstod en kort overgang havde besnæret hr. Knud Østergaard, inden han kom ind til den bitre kerne i vore nødder — nødder, som nogle ikke synes at have bidt helt igennem, men det er noget helt andet. Det er ikke mundsvejr. Vi tror virkelig, at det kan lade sig gøre at opbygge administrationsapparater, hvor friheden, dispositionsfriheden, hvor smidigheden, hvor åbenheden er langt større, end vi har haft det hidtil, og at dette ganske afgjort er en forudsætning for, at den demokratiske islæt i hele vores økonomiske politik kan blive stærkere. Det er noget andet end det, man fra de borgerlige partiers side opstiller som det socialistiske skræmmebillede, og jeg skal svagt hviske — for så vidt højtaleranlægget gør det til hvisken — til de borgerlige partier: i længden tror befolkningen ikke på dette socialistiske skræmmebillede. Man ved meget vel, at det er noget andet, det drejer sig om.

Hr. Sigsgaard og fru Hanne Reintoft var ikke særlig tilfredse. Hr. Sigsgaard talte om, at det, vi ville, var at lappe på det bestående samfund. Nej, det er det såmænd ikke.

Vi ønsker et andet samfund, men vi regner med, at det andet samfund må udspringe af det, vi har, at vi kun kan komme til et andet og bedre samfund ved at ændre på det, vi har, og ved at få befolkningens flertal med til disse ændringer. Det er ikke lapperier, men det er måske i begyndelsen forholdsvis beskedne drejninger, beskedne ændringer af det bestående samfund. Vi tror, at befolkningen er mere interesseret i det, og vi tror også, at de i det lange løb får mere ud af det end af hr. Sigsgaards jagen efter den krukke guld, der ifølge gamle sagn er nedgravet ved foden af regnbuen. Der er meget langt hen, og der er ikke så forfærdelig meget guld i den i virkeligheden, ikke noget man kan få fat i.

Hr. Sigsgaard mente, at vi burde have stillet nogle meget bastante principforslag, da de jo ikke blev gennemført alligevel. Det tror jeg slet ikke er rigtigt. Vi har ønsket at stille nogle forslag, som alle kan gennemføres nu, som alle kan medføre, ikke en fortsættelse af det bestående samfund, men en ændring af det bestående samfund i en bedre retning. Det kan gennemføres. Ingen har nogen undskyldning i at sige, at dette er uigennemførligt. Dette kan gøres. At det ikke bliver gjort, er altså flertallets ansvar.

En af de borgerlige ordførere sagde, at da dette ikke kunne gennemføres alligevel, var der ikke grund til at tale mere om det. Det er et andet synspunkt, som jeg heller ikke rigtig kan acceptere. Jeg ville bare lige nævne det, fordi det forekommer mig at være en betænkelig form for offentlig debat, at man kun vil diskutere det, der alligevel skal gennemføres. Jeg troede for resten, at det, der skulle gennemføres, overhovedet ikke blev diskuteret. Debatten må da også dreje sig om det, der skal gennemføres engang i fremtiden.

Det er efter min mening ikke tilstrækkeligt indgået i debatten, at denne lange række forslag fra forslagsstillernes side er set som en helhed. Det er i formen meget forskellige områder, der er tale om, men der er et helhedssyn bag, som jeg skal prøve at skitsere ganske kort.

Det er vort ønske med disse forslag at yde bidrag til bekæmpelse af inflationen, ikke, som økonomiministeren sagde, til at bekæmpe inflationens symptomer, men selve inflationen. Vi har ment, at dette blev

[Poul Dam.]

gjort gennem den række af forslag, som skulle virke rentenedsættende, de indeksregulerede obligationer i første række, en direkte nedsættelse af den aktuelle rente for en stor del af realkrediten, som utvivlsomt vil få indflydelse på rentemarkedet i øvrigt. En fornuftig anvendelse af den bemyndigelse, vi har foreslået i forslaget om banker og sparekasser, ville på tilsvarende måde kunne bringe renten ned og også kunne gøre noget ved den i den senere tid meget omtalte rentemarginal. Desuden vil det også virke inflationshæmmende, inflationsbekæmpende, at der ved en række forslag er anvist begrænsninger i de muligheder, kapitalen har for at blive anbragt. Kapitalknapheden bliver begrænset derigennem. Det drejer sig om spekulationstorslaget, det drejer sig om forslaget om kommunernes lånfinansiering, og det drejer sig om forslaget vedrørende anbringelsen af midlerne i visse selskaber. Der er her alle steder tale om, at kapitalknapheden begrænses ved, at visse anvendelser af kapital bliver udelukket.

Disse punkter, der skal virke til at bekæmpe inflationen, vil også have en opsparringseffekt. Den private opsparring vil være langt mere tillokkende under disse omstændigheder.

Pensionsordningen, som vi har foreslået, og som andre foreslår på mere eller mindre lignende måde, vil tilsvarende forøge den orientlige opsparring. Hele denne opsparringseffekt vil kunne muliggøre en øget investering uden inflation, og det er, så vidt jeg kan se, en af de vigtigste ting ved hele vækstproblematikken, at vi kan nyinvestere forstandigt og rigtigt uden at fremme inflationen.

Bortset fra det rent økonomiske, der ligger i dette, sigter vore forslag også direkte mod en bevidst fremme af væksten, således f. eks. forslaget om Danske Erhvervs Investeringsfond — en investeringsfond, som af alle ordførerne er blevet betragtet som en overmåde socialistisk indretning. Ja vel, den har en række sociali-

stiske formål, men jeg vil dog lige understrege, at vi har regnet med, at den skulle være Danske Erhvervs Investeringsfond ikke bare af navn, men også af gavn i den forstand, at vi regnede med erhvervenes aktive medvirken i ledelsen og i det daglige arbejde. Uden det samvirke, som også hr. Niels Helveg Petersen talte om, mellem det offentlige — som jeg altså ikke vil kalde staten, men som jeg hellere vil identificere med regering og folketing — og erhvervene får vi ikke væksten, får vi ikke en bedre økonomi i fremtiden.

Jeg vil også lige nævne — hr. Ømann vil senere sige noget om det — at vore byggeforslag på tilsvarende måde skulle sigte mod en bevidst fremme af væksten.

Dette system er et konkret forslagskompleks, som skulle yde bidrag til debatten om den økonomiske balance. Det er ikke et totalt program. Der er en lang række sociale spørgsmål, som ikke er medtaget, og der er en lang række meget vigtige arbejdspladsproblemer og organisationsproblemer, der ikke er medtaget. Det hørte ikke med i denne sammenhæng, men det betyder, hverken at vi har glemt det, eller at vi agter at svinge disse emner.

Jeg vil gerne slutte med ganske få bemærkninger om, hvad der for os er formålet med samfundsøkonomien. Det er for det første at tilvejebringe en sådan økonomisk situation, at borgernes frihed kan blive forøget — ikke formindsket, men forøget — og borgernes frihed vil ikke alene sige de private erhvervsdrivendes frihed, men alle borgeres frihed.

Med fare for, at det virker som noget sofisteri, ville jeg gerne skelne mellem det private initiativ, som i virkeligheden vil sige, at kun visse borgere, kun borgere med økonomisk magt, har friheden, og så det frie initiativ, som gør, at alle borgere, ligegyldigt hvor de er anbragt, har en betydelig frihed, har en betydelig mulighed for at øve en personlig indsats hver på deres plads.

Medindflydelse er en vigtig forudsætning

[Poul Dam.]

for, at den økonomiske vækst kan komme til virkelig nytte. Medindflydelse på arbejdspladserne, i virksomhederne, overalt hvor der kan være tale om den. Dette har også forbindelse med noget af det, som er det væsentligste og alvorligste i øjeblikket, nemlig: hvordan genskaber vi arbejdets mening? Hvordan gør vi det til en lykkelig tilværelse for mennesker at arbejde, at få en fornøftig økonomi? Hvordan får vi mennesker til at føle, at der er en mening med deres tilværelse, at de værdsættes, at de yder noget af værdi? Dette skal med i det; hvis det ikke er med, vil de økonomiske fordele ikke være så forfærdelig værdifulde.

Når hr. Knud Østergaard sagde, at det kapitalistiske system havde vist større fremgang og større resultater end alle andre, så må man sige, at det er muligt, at det økonomisk, at det med hensyn til vækst har vist forholdsvis gode resultater en overgang, men det har ikke vist resultater på det menneskelige område. Det har ikke gjort arbejdet mere meningsfyldt, det har ikke gjort mennesket mere frit, det har ikke skabt et lykkeligere samfund. Vi skal have en vækst, en økonomisk vækst, for at skabe et lykkeligere samfund for alle borgerne.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Ømann*): Det er fra forskellig side blevet antydnet, at vores forslag om fremme af boligbyggeriet for en del er afskrift efter B&W-rapporten for byggeriet. Det vil være meget let for en folketingshistoriker at finde ud af, at dette forslag var udarbejdet, før denne rapport blev omtalt, endsiige kom til laverestående folketingsmedlemmers kundskab.

Det vigtigste i byggeforslagene er tanken om de værdifaste obligationer, og jeg bliver mere og mere bekræftet i, at det må være en god idé, for der var jo ikke nogen realargumenter imod dette forslag. Argumenterne imod gik nærmest ud på, at nu havde man afskaffet denne ordning i Finland, og man havde også gjort det i Israel, og derfor måtte det være en ringe ordning. Der blev også udtrykt tvivl om, hvorledes den ville virke. I den forbindelse er det vigtigt at understrege, at denne ordning skal naturligvis virke i meget stort omfang; jeg siger lige ud, at naturligvis er det meningen, at denne ordning skal afløse de mangeartede

realkreditinstitutioner, vi har, så at vi når frem til en tilstand, hvor der er ét kreditinstitut og ét kreditlag. Det kan jeg gøre uden blusel på baggrund af det slagsmål, der for øjeblikket finder sted mellem de forskellige realkreditinstitutioner om at sikre sig så den ene og så den anden part af prioriteringsrækken fra fundamentet og op til skorstenspipen. Jeg ved ikke, hvilken samfundsfunction man opfylder ved at kaste sig ud i denne konkurrence lige nu, hvor det drejer sig om en rationalisering af prioriteringsinstitutionen.

Flere ordførere har afvist planlægning som noget statsdirigeret. Hertil er der bare at sige, at det, som man fra byggefolks side og også fra private byggefolks side har efterlyst gang på gang, er en solid, en konstant byggerytme; efter vor opfattelse skal denne rytme naturligvis være accelererende, men en rytme, der er uafhængig af kortsigtede, konjunkturpolitiske indgreb. Hertil skal finansieringsinstitutionen for boligbyggeri tjene, men hertil skal også tjene den planlægning af det samlede byggeri, som vi har foreslået, således at stop-go politikken inden for dette område kan holde op; det er jo netop denne stop-go politik, der har virket ualmindelig fordyrende på hele byggesektoren.

Selv om man altså afviser en planlægning, tror jeg, man alligevel er betænkelig ved at afvise, at stordrift, at rationalisering og typisering er nødvendig for probat at billiggøre byggeriet, men det får vi ikke frem, medmindre der ligger en plan for byggeriet. Man kalder det en statsplan og nævner i samme åndedrag ordet bureaukrati. Man kan jo skrive det om og kalde det for samordning gennem folketingset. Det kan godt være, at vi er bureaukrater herinde, men så har Danmark ingen redning, så vidt jeg kan se, fra bureaukratismen.

Der er vist ingen, der vil benægte, at det er meget vigtigt i dag at billiggøre byggeriet. Det gør man først og fremmest ved at få renten ned, således som det tilsigtes gennem de værdifaste obligationer, hvor man skærer den godtgørelse, der skal til for at kompensere for inflationsforventningen, væk og får den reale rente frem. Dernæst ved at rationalisere selve den materielle byggeproces, ved at lægge den an i så stor stil, at generalomkostningerne ved bygge-

[Ømann.]

processen bliver meget små, ved at lade det offentlige gå i spidsen på dette område, støtte byggeindustrien ved at indgå langtidskontrakter. Det er anført fra arkitekters side, at det er forkert af opføre enkelthuse, enkeltkarreer, det, man skal, er at skabe boligmiljøer, man skal bygge små samfund. Ja men også her er dog en planlægning uomgængelig. Vil man skabe miljøer, må man også have planlægning.

Hr. Helge Nielsen spurgte mig direkte, om forslaget tilsigtede, at man ved lov skulle regulere faggrænserne. Jeg vil her gerne anføre, at vi har skrevet i bemærkningerne til forslaget, at der kan være grænser både på arbejderside og på mesterorganisationers side, som er hindrende for byggeriets billiggørelse, og jeg tror, vi alle sammen ved, at sådanne grænser findes. Forslaget går ud på, at der optages forhandlinger om disse ting, og jeg er sikker på, at når det drejer sig om en så samfundsvigtig ting som byggeriets billiggørelse, så vil alle parter være forhandlingsvillige.

Se, dette kapitel om byggeriet har jo, som også af regeringen anført i dens oplæg, relation til de almindelige økonomiske problemer, relation til de fundamentale svagheder i dansk økonomi. Her er der det særlige at fremhæve, at byggeriet er den sektor, hvor der er den største mulighed for en samfundsmæssig gevinst ved en rationalisering, ved en gennemgribende ændring af byggeriets struktur. Her er den største samfundsmæssige profit at hente. Dernæst har byggeriet forbindelse med det, man kalder landets omkostningspolitik. Hvad hører i international forstand med til at have lave produktionsomkostninger? Ja, det er vel billigt mad, og her kan jeg henvise til det landbrugsforslag fra SF, som nogle har foregrebet i dag, men som senere kommer til behandling. Det er effektive serviceorganisationer; service er også nødvendig, men vi bør ikke falde i den grøft, som det amerikanske samfund er faldet i, at man overdriver denne sektor af økonomien. Men billige boliger hører også med.

Hvis man kigger på disse fundamentale omkostningssementer ved den samfundsmæssige produktion, så tror jeg, der også bliver plads til det, som man vistnok i de senere dage har opdaget er uhyre nødven-

digt, nemlig stadige lønstigninger, stadig bedre aflønning til dem, der arbejder i selve produktionen.

Det har vel været et gennemgående træk ved diskussionen her, at man har erkendt, at realproblemerne findes, men de er på en måde blevet affærdiget med, at løsningerne er socialistiske, altså bureaukratiske. Jeg kan anbefale, som jeg har sagt tidligere, at man taler om samordning i folketingets regi; det er noget helt andet, og så tror jeg ikke, der er så mange, der vil gå så hårdt imod det. Konsekvensen af indlæggene er i og for sig nok så alvorlig; man ved, at problemerne er der, men man nægter at løse dem, simpelt hen fordi man ikke vil gå ind på vore veje, og fordi der vel ikke er andre veje at anvise.

Samordning af byggeriet, det er bureaukrati — altså ingen samordning, det er konklusionen. Man vil ikke stoppe spekulationen, fordi det nærmest krænker grundloven at standse spekulationen — altså må man lade den fortsætte. Man frygter styring — altså må vi opgive en styring. Man vil ikke have en kanalisering af den knappe kapital — altså skal penge- og lånestrømmen have lov til at vandre frit, og man skal have et privat pengemarked, som kan tolde undervejs, når penge og lånemidler strømmer rundt i samfundet.

Vi er alle enige om, at inflationen skal bekæmpes, men hvordan? Hvordan, hvis man ikke vil følge nogen af de retningslinjer, vi her har antydnet? Økonoministeren antydede, at vi kun rettede vort skyts mod symptomerne, men at regeringen angreb rødderne. Hvilke rødder? Jeg tror, at man lige så godt med det samme i stedet for at snakke om, hvad man tror er socialistiske løsninger, kan gå lige løs på problemet om styring, om bureaukratismen i samfundet, for vi har jo bureaukrati. Vi har jo et administrationsapparat, som vi ved vil vokse. Vi ved, at samordningsproblemerne vil vokse. Det, det drejer sig om, og som vores udfordring består i, er altså at skabe styringer — styringer, som er uundværlige for en vækstøkonomi — som nok beskærer et privilegeret mindretal, men som giver større frihed for flertallet og for den enkelte.

Ivar Nørgaard: Vi har af flere af regeringspartiernes ordførere i dag fået at vide,

[Ivar Nørgaard.]

at man i og for sig ikke ville være uvillig til at tage spørgsmålet om bank- og sparekasselovgivningen op, hvis det, som hr. Ib Thyregod udtrykte det, og som hr. Niels Helveg Petersen udtrykte det, skulle vise sig at blive aktuelt i forbindelse med ændringen af renteaftalen. Men det forekommer mig, at ordførerne gik uden om det spørgsmål, jeg rejste, og jeg synes heller ikke, at ministeren kom ind på det, så derfor vil jeg gerne bede ministeren og ordførerne kommentere denne sag.

Det ligger vel sådan — hvis det ikke er tilfældet, vil jeg gerne have, at økonomiministeren dementer det — at der i øjeblikket pågår forhandlinger mellem Nationalbanken, banktilsynet og pengeinstitutterne om ændring af den renteaftale, som både Nationalbanken, banktilsynet og dette folketing mener har urimelige virkninger. Hvis det er tilfældet, hvad jeg stadig væk går ud fra, så er situationen akut. Så er det ikke et spørgsmål om — sådan fremlagde jeg det også i mit tidligere indlæg — at vi derefter må optræde som ambulancetjeneste og prøve at tilrettelægge lovgivningen i overensstemmelse med de aftaler, som disse instanser træffer. Det må være helt nødvendigt, at vi i dette folketing — det kunne passende være i det 21 mands udvalg, hvortil jeg har forstået at alle de sager, vi i dag behandler, skal overgå — får at vide: hvad er regeringens hensigt, hvad ved regeringen om, hvad der pågår, og på hvilken måde vil disse ændrede aftaler afstedkomme forslag fra regeringens side om ændring i sparekasse- og bankloven?

Hvis man tænker sig, at de nuværende aftaler om bindende højesterenter bliver erstattet med aftaler om vejledende rentesatser, så har vi nationalbankdirektørens ord for, at vi let kan risikere flere forskellige forhold. For det første at der bliver tale om stiltiende aftaler i stedet for de udtrykkelige, hvilket i virkeligheden nærmest er værre. For det andet at man får en urimelig konkurrence mellem banker og sparekasser i den forstand, at de store kapitalkoncentrationer, der findes i bankerne, får mulighed for ved selektiv rentepolitik at slå sparekasserne i stykker. Det er klart, at det kan ikke være lønmodtagernes ønske, at man

slår sparekasserne i stykker. Ønsket fra socialdemokratiet og lønmodtagerne må være, at man får gennemført ordninger, som hindrer de private banker i at skære den store bid, de i øjeblikket gør i form af høje profitter.

Der er altså en sammenhæng mellem det, vi har drøftet i forbindelse med økonomiministerens økonomiske redegørelse og derfor stadig drøfter i 21 mands udvalget, og det, vi drøfter her i dag, men der er en påfaldende tilbageholdenhed hos regeringens medlemmer vedrørende denne sag. Så længe regeringens medlemmer optræder i udvalg, hvor de kun refererer, hvad administrationen gør i forhold til banktilsynet og Nationalbanken, så kan der være rimelighed i, at ministrene er noget tilbageholdende, men her, hvor de står over for den lovgivende forsamling, som har mulighed for, ja, pligt til at indrette lovgivningen sådan, at disse aftaler kan gennemføres efter det, vi ønsker, så må det være regeringens pligt at give udtryk for, om regeringen vil følge et forslag herfra eller tage initiativ, således at lovgivningen bliver indrettet sådan, at de uheldige virkninger undgås.

Jeg vil derfor direkte spørge økonomiministeren: agter regeringen at tage et initiativ i denne sag, agter regeringen at fremsætte forslag om en lovmæssig baggrund for Nationalbankens forhandlingsposition over for de private pengeinstitutter, og agter regeringen at fremsætte lovforslag om ændringer i bankloven og sparekasseloven som følge af en eventuel ophævelse af den nuværende renteaftale?

Økonomiministeren (Nyboe Andersen): Jeg kan kort svare hr. Ivar Nørgaard, at regeringen ikke har taget stilling til, om der måtte blive brug for at fremsætte forslag til ændring af lovgivningen om banker og sparekasser, men at det er regeringens agt at afvente de overvejelser og forhandlinger, som nu formentlig vil finde sted.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagernes overgang til anden (for forslagene til folketingsbeslutnings vedkommende sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de 11 forslag henvises til udvalget angående forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Ændringer vedrørende bolig i egen ejendom) med flere lovforslag. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af byggelov for købstæderne og landet. (Udvidelse af lovens område til at omfatte Frederiksberg og ændring af reglerne om gårdrydning m. v.)

Valgt blev: *Stæhr Johansen, Burgdorf, Karen Thaurø Hansen, Knud Østergaard, Kristen Østergaard, Skov Thulesen, Ib Thyregod, Nordqvist, Else-Merete Ross, Skovmand, Ove Hansen, Kaj Andresen, Albertsen, Niels Mørk, Helge Nielsen, Axel Ivan Pedersen og Arne Larsen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om revision af de kommunale forhold i hovedstadsområdet [af Hans Hækkerup m. fl.]

Valgt blev: *Stæhr Johansen, Haunstrup Clemmensen, Asger Jensen, Poul Schlüter, Enggaard, A. Chr. Andersen, Skov Thulesen, Arthur Jacobsen, Rigmor Christensen, Helge von Rosen, Hans Hækkerup, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Axel Ivan Pedersen, Børge Schmidt, Holm Tved og Krog Hansen.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Finansudvalget har afgivet betænkning over forslag til finanslov for finansåret 1. april 1970-31. marts 1971. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Ivar Nørgaard har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen at stille følgende spørgsmål:

„Kan ministeren give nogen forklaring på, at der ved indplaceringen af børnehavveklasselederne i forbindelse med den nye

tjenestemandsløvs ikke er blevet optaget forhandling med de implicerede eller deres organisation, og hvad agter ministeren at gøre for at søge den nu indledte konflikt afviklet?“

Spørgeren udbeder sig skriftligt svar.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 18. februar, kl. 10 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Arbejdsmarkedsnævnenes funktionsperiode og dagpengehjælpens varighed).

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. (Om kursusnævnet).

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Hjælp til betaling af medlemsbidrag til arbejdsløshedskasser og sygekasser).

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om arbejdsløshedsunderstøttelse).

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af sygeforsikringsloven. (Bortfald af kontingenthjælp).

8) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om ændringer i arbejdsanvisningen m. v. [af Kjær Rasmussen og Sigsgaard].

9) *Spørgsmål til ministrene.*

[Formanden.]10) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af Den internationale Sukkeroverenskomst af 1968.

11) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende idrættens forhold [af Kjeld Olesen m. fl.].

12) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m. v.

13) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om pensioner efter tidligere tjenestemandsløve m. v.

Mødet hævet kl. 17.04.

59. møde.

Onsdag den 18. februar kl. 10.

Formanden: Fra medlem af folketinget *Hauch*, der har haft orlov på grund af sygdom, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 1. marts d. å. atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Skov Thulesens*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører herefter fra nævnte dato at regne.

Det er meddelt mig, at medlem af folketinget *Merete Bjørn Hanssen*, der den 14. januar 1970 har stillet et spørgsmål til finansministeren til mundtlig besvarelse, i stedet for nu har udbedt sig skriftligt svar.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring.

(Lovforslaget (nr. 126) findes i tillæg A. sp. 2369, fremsættelsen i tidenden sp. 3233).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-8 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Arbejdsmarkedsnævnens funktionsperiode og dagpengehjælpens varighed).

(Lovforslaget (nr. 127) findes i tillæg A. sp. 2483, fremsættelsen i tidende sp. 3233).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om erhvervsræssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. (Om kursusnævnet).

(Lovforslaget (nr. 128) findes i tillæg A. sp. 2491, fremsættelsen i tidenden sp. 3234).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om iværksættelse af offentlige arbejdere m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse.

(Lovforslaget (nr. 129) findes i tillæg A. sp. 2499, fremsættelsen i tidenden sp. 3234).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Hjælp til betaling af medlemsbidrag til arbejdsløsheds-kasser og sygekasser).

(Lovforslaget (nr. 130) findes i tillæg A. sp. 2335, fremsættelsen i tidenden sp. 3359).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om arbejdsløshedsunderstøttelse).

(Lovforslaget (nr. 131) findes i tillæg A. sp. 2345, fremsættelsen i tidenden sp. 3360).

Første behandling af forslag til lov om ændring af sygeforsikringsloven. (Bortfald af kontingenthjælp).

(Lovforslaget (nr. 132) findes i tillæg A. sp. 2349, fremsættelsen i tidenden sp. 3360).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ændringer i arbejdsanvisningen m. v. [af Kjær Rasmussen og Sigsgaard].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXI) findes i tillæg A. sp. 1513, fremsættelsen i tidenden sp. 2326).

Forslagene sattes til forhandling.